

X?X?b?r verdiyimiz kimi, yanvar?n 6-da Az?rbaycan Respublikas?n?n Prezidenti İlham?liyevin s?drliyi ilə 2020-ci ilin yekunlarına həsr olunmuş videoformatda müəviri keçirilib.

Dövlətimizin başı müəviri ni gəri nitqi ilə aça?

Prezident İlham Aliyevin gəri nitqi

-Bu gün biz keçən ilin yekunlarını müzakirə edəcəyik, 2021-ci ildə görüləcək işləri haqqında danışıcağıq. Keçən ilin və nəinki keçən ilin, son 30 ilin siyasət yekunu torpaqlarımızdan aldığımız azad olunmasıdır. Azərbaycan 44 gün ərzində tarixi Qafqaz qazanaraq öz torpaqlarından azad etdi, düşmənlə sarsıdacaq zərbələri endirdi. Ermənistan məzlum etdi. Bu məzlumiyyət nəticəsində Ermənistan məcbur olub kapitulyasiya aktına imza atıb, təslim olub və biz 3 rayonumuzu bir güllə atmadan, bir hədd vermədən siyasi yollarla geri qaytardırıq. Beləliklə, Ermənistanın 30 il davam edən işğalçı siyasətini son qoyuldu. Biz bunu hərbi yollarla həll etdik. Baxmayaraq, uzun illər ərzində beynəlxalq vasitəçilər, deməklə, bütün aparıcı beynəlxalq qüvvələr, kilatları bizə deyirdilər ki, münaqişənin hərbi həlli yoxdur. Biz də deyirdik ki, gərək belədirsə, onda münaqişə sülh yolu ilə həll olunsun, biz də bunun tərəfdarıyıq. Mühərib dövründə mənim dəfələrlə Azərbaycan xalqına müraciət edərkən xarici kütləvi informasiya vasitələrinə müsahibələr verərək deyirdim ki, Ermənistan tərəfi bizə tarix versin, onlar nə vaxt bizim torpaqlarımızdan öz silahı qüvvələrini geri çəkirlər və biz dayanırıq? Kəs-təqədir, axıra qədər gedəcəyik və bunu etdik. Beləliklə, anlıqları bizim güclü iradəmizi, xalqımız nə güclü zəmini bütün dünyaya nümayiş etdirdi, Azərbaycan dövlətinin gücünü nümayiş etdirdi, göstərdi ki, sözümüzü?m?limiz arasında heç bir fərq yoxdur. Mənim dəfələrlə demişdim ki, gərək bu məsələ sülh yolu ilə həllini tapmasa, biz bu məsələni hərbi yolla həll edəcəyik və belə də oldu – hərbi yolla. Ondan sonra məsələ siyasi yolla həll olundu və tarixi dəyişikliyə bəraət edildi.

Mənim son illər ərzində ölkəmizin hər tərəfini inkişaflandırmaq üçün gətirdiyim, bu gün müstəqil Azərbaycan dövləti üçün nə anlı dövrünü yaşayırıq. Çünki Azərbaycan tarixdə heç vaxt bu qədər güclü olmamışdır. Bu gün bu, həm siyasi gücdür, iqtisadi gücdür, xalq-iqtidar birliyi, hərbi gücdür və bizim regionda oynadığımız müsbət roldur. Biz bu gücdən istifadə edərək qarşılaşdığımız duran siyasətə zifət qoyduq. Ermənistan ordusu 44 gün ərzində darmadağın edildi, deməklə, Ermənistan ordusu yoxdur. Mühəribdən sonra müəhd olunmuş mənzərə oron göstərir ki, bu gün Ermənistan silahı qüvvələrini faktiki olaraq tam dəfələrlə Ermənistan məzlum edilib və biz istədiyimiz 44 gün ərzində nail olub. Cəbrayıl, Füzuli, Zəngilan, Qubadlı rayonları, keçmiş Hadrut rayonunu, Xocavənd rayonunun böyük hissəsini, Suqovuşan qəsəbəsini, Murovdada silsiləni və Şuşanı hərbi yollarla azad etdik. Bütövlükdə 300-dən çox yaşayış məntəqəsi hərbi yollarla aldığımız azad edildi. Bunun nəticəsində Ermənistan faktiki olaraq diz çökdü, məcbur olub noyabrın 10-da kapitulyasiya aktına imza atdı. Beləliklə, Adəm, Laçın və Kəlbəcər rayonları bir güllə atmadan, bir hədd vermədən geri qaytarıldı.

Bu Büləqlə tarixdə bədi qalacaq. Bu Qafqaz bütün dünyaya sübut etdi ki, – bir daha bunu qeyd etməliyəm, – bizim sözümüzü?m?limiz arasında heç bir fərq yoxdur. Mənim demişdim ki, tarixi Azərbaycan torpaqlarında heç vaxt ikinci erməni dövləti yaranmayacaq. Mənim demişdim ki, heç vaxt Dağlıq Qarabağa müstəqillik verilməyəcək. Mənim demişdim ki, Azərbaycan xalqı bu vəziyyətlə heç vaxt barışmayacaq. Demişdim ki, biz bu məsələni istənilən yolla həll edəcəyik və etdik, bütün təzyiqlərə, təhdidlərə baxmayaraq. Baxmayaraq ki, dünyada kifayət qədər güclü erməni lobbisi var. Dünyada bir çox aparıcı dövlətlər Ermənistanı dəstəkləyir və müharibə dövründə biz bunu açaq-aşkar görürdük, bəzi ölkələr bunu gizlədər bilmirdilər. Bu dəstək Ermənistanı verdi. Heç nə. Bizim gücümüz, iradəmiz qarşılaşanda bu dəstək səfərbərlənirdi. Hər kəs gördü ki, bizi heç kim və heç nə dayandıra bilməz. Mənim deyəndə ki, biz axıra qədər gedəcəyik, sözümü?m?l etdim. O vaxt dayandırdı ki, Ermənistan öz əlcəldən məzlumiyyəti etiraf etdi, diz çökdü, əbəy qaldırdı, təslim oldu. Hesab edirəm ki, bu, Ermənistan üçün tarixi dərs oldu. Onlar bir daha Azərbaycan xalqını böyüklüyünü gördülər. Baxmayaraq ki, ədalətli bütünlük torpaqlarda vandalizmlər törətərdi, bizim bütün tarixi abidələrimiz, məscidlərimiz dəfələldə və ya təhqir edildi, bütün yaşayış binaları da dəfələldə, Adəm, Füzuli, Zəngilan, Qubadlı, Zəngilan, hərbi rindlər, kənd binaları qalmaqal bəorada da Ermənistan hərbiçiləri yerləmişdir. Kəlbəcər və Laçın rayonlarında daha çox qanunsuz məskunlaşma aparılmışdır. Ancaq Ermənistan o rayonlardan çoxmağ üçün vaxt verildiyi müddət ərzində onlar oranda da daşatmışlar, bütün dünyaya öz vəhşiliklərini göstərmişlər. Bütün dünyanın gözü qarşıya yandırıb, məməlləri kəsib, qıraraq yandırıb vandalizmlər törətməli. Bütün dünya gördü ki, biz kiminlə üz-üzə idik. Bu

v?h?iliyin, bu q?ddar???n b?lk? d? tarixd? analoqu yoxdur. Heç ?kinci Dünya müharib?sind? i??alç? qüvv?l?r bu q?d?r q?c?ddar?q tör?tm?mi?l?r. Onlar hesab edilirdi?r ki biz bu bölg?l?r? qay?tmayaca??q, amma biz qay?tm???q v? qay?d?r?q. Bu gün biz Böyük Qay?d?? haqq?nda dan??aca??q.

Biz tarixi ?dal?ti b?rpa etdik. Biz bütün dünyaya gücümüzü göst?rdik. Göst?rdik ki, heç kim bizim irad?mizin qabqaba??nda dura bilm?z. Eyni zamanda, m?suliyy?t göst?rdik, ?dal?t göst?rdik. Erm?nistani ?razisin? girm?dik. Baxmayaraq ki, Erm?nistani ?razisind?n biz? qar?? nam?rd at?l?l?r. tör?dil?n h?rbi cinay?t n?tic?sind? onlarla mülki ??xs h?lak oldu, ??h?rl?rimiz bombaland?. Biz Erm?nistani ?razisin? keçm?dik. Biz beyn?lxalq hüquqa hörm?timizi göst?rdik. Baxmayaraq ki, m?nfurdu?m?n üçün, heç bir m?n?vi ç?rçiv? yoxdur, heç bir m?n?vi d?y?r yoxdur. Amma m?n demi?dim ki, biz özümüzü onlar kimi apara bilm?rik, biz az?rbaycanlıy?q, biz özümüz? hörm?t ed?n xalq?q. Biz döyü? meydan?nda dü?m?ni çökdürdük. Döyü? meydan?nda dü?m?n? el? d?rs verdik ki, onlar bu gün? q?d?r bu d?rsd?n özl?rin? g?l? bilmirl?r. Bu gün Erm?nistani bürümü? böhranı onlar n?i??alç?l?q siyas?tinin n?tic?sidir. G?r?k bizim torpaq torpaqlar?m?zdən sülh yolu ilə ç?xard?lar, biz onlara ?ans vermi?dik. G?r?k öz xo?u ilə ç?xard?lar bizim torpaqlar?m?zdən, amma biz bunun tamamil? ?ksini görürdük. Qanunsuz m?skunlaşma, ??h?rl?rimizin adları n?n d?yi?dirilməsi, Az?rbaycan?n tarixi, m?d?ni, dini irsinin silinməsi ?fsuslar olsun ki, b?zi beyn?lxalq t?kilatlar v? ?irk?t?l?r onlara bu sah?d? yard?m etmi?dil?r. Bizim torpaqlar?m?zda qanunsuz biznes f?aliyy?ti göst?rilm?dir. Bu gün bu bar?d? d? dan??aca??q, art?q müvafiq göst?ri?l?r verildi. O ?irk?t?l?r m?suliyy?t c?lb olunacaq. Onlar bunu bilsinl?r v? gözl?sinl?r. Bu günü Oraya müxt?lif ölk?l?rin parlamentl?rinin nümay?nd?l?ri gədirdil?r, indi görüm nec? gedirl?r. Fransadan bir hey?t getmi?di, parlament üzvl?ri. ?fsuslar olsun ki, sülhm?ramlı? qüvv?l?r onlara bu icaz?ni vermi?dil?r. Halbuki, biz bu sülhm?ramlı? qüvv?l?r qar??s?nda m?s?l? qoymu?duq ki, bizim icaz?miz olmadan heç bir xarici v?t?nda? Da?l?q Qaraba?a ged? bilm?z. N?tic?d? Fransa s?firi bizim Xarici ?l?r Nazirliyin? ça??ıd?, nota verildi. Bizz s?ssiz qalmayaca??q.

?n?ndi m?n? m?lumat verildi ki, Erm?nistani xarici i?l?r naziri Xank?ndiy? gedib. S?nin orada n? i?in var? Müharib? onlar?n yad?ndan ç?xmas?n. Unutmas?nlar ki, d?mir yumruq yerind?dir. Bu s?f?rl?r son qoyulma?d?r. Biz x?b?rdarlıq edirik, ?g?r bel? t?xribat xarakterli add?mlar atılacaqsa, Erm?nistani daha da pe?man olacaq. ?ndi münasib?tl?rin normallaşdırılması? istiqam?tind? add?mlar atıl?r. Rusiya öz vasit?çilik imkanları n? t?r?fl?r? t?qdim edib. Bu yax?nlarda Erm?nistana v? Az?rbaycana s?f?r etmi? Rusiya hökum?t nümay?nd?l?rind?n ibar?t hey?t ?sas?n bu mövzular haqq?nda söhb?tl?r aparm??d?r.

Yax??, ?g?r münasib?tl?r normallaşacaqsa, o zaman bel? t?xribat xarakterli “s?f?rl?r?” n? ehtiyac var? N?yi göst?rm?k ist?yirl?r. Yen?mi bizi q?c?qland?rmaq ist?yirl?r. Unutmas?nlar ki, onlara çox baha bə? g?ldi. Bu tipli add?mlar. Ona gör? bütün s?f?rl?r? son qoyulma?d?r. Heç bir xarici v?t?nda? bizim icaz?miz olmadan o ?raziy? ged? bilm?z. Heç bir beyn?lxalq t?kilat, – ancaq Q?rm?z? Xaç istisna olmaqla, – oraya ged? bilm?z. Bu, bizim ?razimizdir. Bütün dünya bu ?razini Az?rbaycan?n ayrılmaz hiss?si kimi tanıy?r. Erm?nistani xarici i?l?r naziri, s?n kims?n ki, oraya gedirs?n? X?b?rdarlıq edirik. ?g?r buna ox?ar add?m t?krarlansa, bizim cavab?m?z çox s?rt olacaq. El? birinci d?f? biz Xarici ?l?r Nazirliyi vasit?sil? onlara x?b?rdarlıq etdik. Ondan sonra x?b?rdarlıq ba?qa cür veril?c?k. Onlar?n aya?? oradan k?silm?lidir. Otursun öz ölk?sind?.

Sülhm?ramlı? qüvv?l?r. Onlar?n orada funksiyas? var. Noyabr?n 10-da bu funksiya t?sbit edildi. Baxmayaraq ki, indi onlar orada humanitar i?l?rl? m???uldurlar, halbuki noyabr?n 10-da imzalanm?? B?yanatda bu funksiya t?sbit edilm?yib, biz buna nec? dey?rl?r, göz yumuruq. N? üçün? Çünki bə?a dü?ürük ki, orada insanlar ya?ay?r, bə?a dü?ürük ki, indi q?? g?lib, hava soyuqdur. Orada müyy?n i?l?r görülm?lidir ki, bu q?? orada ya?ayan erm?nil?r üçün problem yaratmas?n. Ona gör? biz imkan verdik. ?ndi yükl?rin böyük hiss?si oraya Az?rbaycan ?razisind?n gedir. Biz imkan verdik. B?rd?y? q?d?r d?mir yolu ilə gedir. Ondan sonra mə??nlarla Da?l?q Qaraba?a aparıl?l?l?tt?, biz imkan verm?y? d? bil?rdik.

Erm?nistani 30 il bizim suyumuzu k?sib, 100 min hektar torpa?? susuz qoyub. Baxmayaraq ki, h?m S?rs?ng, h?h?m d? Suqovü?anı su anbarları o vaxt ulu önd?r Heyd?r ?liyevin t???bbüsü ilə v? onun f?aliyy?ti n?tic?sind? in?a edilmi?dir. Erm?nistani bizim suyumuzu k?smi?di. Amma m?n yen? d? deyir?m, biz heç vaxt onlar?n s?viyy?sini dü?m?m?liyik. Bu gün Da?l?q Qaraba?da ya?ayan insanlar bizim v?t?nda?lar?m?zd?r. M?n demi??m, onlar gör?c?kl?r ki, Az?rbaycan r?hb?rliyi alt?nda onlar yax?? ya?ayacaqlar. Ona gör? biz bu imkanlar? verdik. Yoxsa Laç?n d?hlizi ilə oraya yük da??maq çox ç?tin m?s?l?dir. Biz dig?r add?mlar atd?q ki, orada humanitar i?l?r getsin. Yen? d? deyir?m, noyabr?n 10-da imzalanm?? s?n?dd? bu, yoxdur. Amma biz yen? d? imkan veririk. Bu, bizim ür?yimizin n? q?d?r geni? olmas?n? göst?rir. Hesab edir?m ki, noyabr?n 10-da imzalanm?? B?yanat g?l?c?k f?aliyy?t üçün ?sas olma?d?r. Bu B?yanatdan bə?qa, h?r hans? bir dig?r s?n?d imzalanmay?b.

Eyni zamanda, imkan verdik ki, söhb?t bizim ?razimizd?n keç?n yollardan v? azad edilmi? torpaqlardan

gedir, - erm?ni v?t?nda?lar Qubadlı? rayonundan keç?n yoldan istifadə? etsin!r. Bunu g?r?k onlar qiym?tl?ndirsın, yoxsa yo yox. Bu, bizim torpa??m?zd?r. Ba?a dü?ürük ki, yol oradan keçib. Sovet vaxt?nda s?rh?dl?rin o q?d?r d? böyük ?h?miyy?ti yox idi, orada ya?ayan erm?ni ?halisi b?lk? d? bilm?yib ki, bu, Azərbaycan ?razisidir. Çünki kim onlara dey? bil?rdi ki, bu, Azərbaycan ?razisidir. Onlar hesab edib!r ki, bu, Erm?nistan ?razisidir. ?ndi bil?nd? ki, bu, Azərbaycan ?razisidir v? Azərbaycan s?rh?dçil?ri oraya g?lib yerl?yib!r, ?lb?tt?, onlar stres keçirib!r. Amma yen? d?m?n göst?ri? v? verm?dimi ki, bir adam?n burnu qanamamalıd?r. Onlara ba?a sal?n ki, bu, bizim yerimizdir, bizim torpa??m?zd?r, ç?x?b getsin!r. Vaxt verdik onlara. Erm?nistan t?r?fi bizd?n xahi? etmi?di ki, yanvar?n 2-n? q?d?r vaxt verin. Biz d? vaxt verdik. Vaxt verm?y? bil?rdik. M?n oraya bir h?rbi d?st? gönd?r? bil?rdim v? görüm n? gün? dü??rdil?r onlar. Bunu etdikmi? Yox! Amma onlar ed?rdil?r. Onlar K?lb?c?ri i??al ed?nd? biz? vaxt verm?dil?r. Bizim v?t?nda?lar oradan ayaqyal?n Murov a??r?m?ndan, Öm?r a??r?m?ndan keç?r?k ç?xd?lar. Bir çoxlar? da yolda donub, h?lak oldular. Onlar biz? vaxt verdil?r?

Onlar mülki ?haliy? qar?? soyq?r?m? tör?tmi?l?r, Xocalı? soyq?r?m?, dig?r h?rbi cinay?tl?r. Biz is? bizim azad edildim? ?razil?rd? diversiya il? m???ul olanlar? ?sir götürdü. M?hv. etm?dik. Dedim ki, ?sir götürün, daha müharib? bba?a çat?b, daha qan tökm?k laz?m deyil. Bu, yen? d? bizim humanist mahiyy?timizi göst?rir. Bu, bizim ?razimizd? yerl??b v? oradan ç?xmaq ist?m?y?n bir qüvv?dir v? biz? qar?? t?xribatlar tör?dib, h?rbi t?xribatlar. Bunun n?tic?sind? h?rbçil?rimiz h?lak olub. Biz is? yen? humanistlik göst?rmi?ik. Onlar? ?sir götürmü?ük. Amma onlar h?rbi ?sir say?la bilm?bilm?z, çünki müharib? qurtar?b. Onlar terrorçudur, diversantd?r. Onlar Xocav?nd? rayonuna, Erm?nistandan, Erm?nistan?n ?irak vilay?tind?n noyabr?n 26-dan sonra g?lmi?l?r. Bunu h?r k?s bilsin. N? üçün g?lmi?l?r? Kim onlar? gönd?rib? Müharib? ay?n 10-da qurtar?b, B?yanat imzalan?b. Kim gönd?rir onlar? oraya? ?g?r Erm?nistan r?hb?rliyi bu qanunsuz silahl? birl??m?l?r? n?zar?t ed? bilmirs?z, bu, onlar?n problemidir. Ona gör? burada heç kim bizi ittiham ed? bilm?z.

M?M?n bir daha dem?k ist?yir?m ki, biz bir çox hallarda humanistlik göst?rmi?ik v? Erm?nistan t?r?fi bunu qiym?tl?ndirm?lidir. Bunun müqabilind? Erm?nistan xarici i?l?r nazirinin bizim torpa??m?za g?lm?si q?buledilm?zdir. ArArt?q m?n demi??m, ümid edir?m ki, onlar düzgün n?tic? ç?xaracaqlar. Ç?xarmasalar, onlar?n böyük problemi?ri olacaq v? yen? d? pe?man olacaqlar.

Bel?likl?, müharib? ba?a çatd?. Biz ist?diyimiz? nail olduq. ?ndi art?q quruculuq dövrü ba?lay?r. Biz bu gün bu b?bar?d? d? dan??aca??q. Amma bundan ?vv?l 2020-ci ild? ba? verm? ba?qa hadis?l?n haqq?nda dem?k ist?rdim. 2020-ci ilin fevral ay?nda ölk?mizd? parlament seçkil?ri keçirilm?dir. Parlament seçkil?ri demokratiya istiqam?tind? at?lm?? növb?ti ciddi add?m idi. Parlamentin r?hb?r orqanlar? yenil?ndi, r?hb?rliyi yeni insanlar g?ldi. ?lk d?f? olaraq parlamentin s?dr müavini, müxalif?t partiyas?n?n nümay?nd?si seçildi. Eyni zamanda, ilk d?f? olaraq parlament komit?l?rinin s?dr v? müavin v?zif?l?rin? müxalif?t nümay?nd?l?ri seçildil?r. Bu, yeni siyasi m?d?niyy?tin t?zahürüdür. Bu, bütün siyasi qüvv?l?r aras?ndak? ?m?kda?l??a yön?lmi? ciddi bir add?md?r. ?lb?tt?, ki, ölk?mizin demokratik inkişaf? bax?m?ndan bunun çox böyük ?h?miyy?ti var. Parlament çoxpartiyal? parlamentdir v? bu, siyasi sistemimizin gücl?ndirilm?si istiqam?tind? çox ön?mli add?m say?lmalıdır.

Eyni zamanda, keç?n il partiyalar?n böyük ?ks?riyy?ti bizim t???bbüsümüz? müsb?t cavab ver?r?k, siyasi dialoqa qo?uldular. Dey? bil?r?m ki, hazırda bu dialoqda bütün siyasi qüvv?l?r iştirak edir. ?tirik etm?y?nl?r? siyasi qüvv? dey? bilm?r?m. Çünki iştirak etm?y?n d?st? xain, satq?n ünsürl?rd?n ibar?tdir. Siyasi dialoq müharib?d?n ?vv?l ba?lam??d?r v? müharib? dövründ? daha da gücl?nm?dir. Müharib? dövründ? bir antimilli qrupla?ma istisna olmaqla, - m?n antimilli ?uran? n?z?rd? tuturam, - bütün dig?r siyasi partiyalar v? birlikl?r birm?nal? olaraq bizim haqq i?imiz? öz d?st?yini verdi. Antimilli ?ura is? öz xain, satq?n missiyas?n? müharib? dövründ? d? icra edib, dü?m?nin d?yirman?na su töküb, ordumuza qar?? çirkin kampaniya apar?b. Ordumuzu l?k?l?m?k istiqam?tind? növb?ti t?xribat-xarakterli add?mlar at?bd?r.

OnaOnlardan ba?qa n? gözl?m?k olar? Bu antimilli ?uran?n liderl?ri vaxtil? Pa?inyan? biz? nümun? kimi göst?rirdil?r, deyirdil?r ki, bax?n, Pa?inyan demokratd?r, Pa?inyan novatordur, Pa?inyan t?miz adamd?r. Bu, onlar?n sözl?ridir. ?ndi soru?un erm?ni xalq?ndan, onlar bu novator demokrat haqq?nda n? fikirl??irl?r? Onlar? birl??dir?n, ?lb?tt? ki, h?r iki, nec? dey?rl?r, nümay?nd?nin vaxt?nda torpaqlar?n ?ld?n g?tm?sidir. Azərbaycan Xalq C?bh?si v? bu gün onun antimilli ?urada c?ml??n qal?qlar? faktiki olaraq Birinci Qaraba? müharib?si dövründ? f?rarilik etmi?l?r. Biz bu tarixi unutmam??q, g?nc?n sil?d? bilm?lidir. Müharib? ged?ged? prezident öz v?zif?sini t?rk edib, gedib da? k?k?ndind? oturub. Müharib? gedir, insanlar ölür, torpaqlar ?ld?n gedir, ölk?nin prezidenti, Ali Ba? Komandan? qaç?r, gedir. Naxç?van Muxtar Respublikas?n?n da? k?k?ndind? oturub. Bu, f?rarilik deyil, n?dir?ndi bu antimilli ?urada r?r?hb?rlik ed?nl?r, harada idiniz müharib? dövründ? ?Qaç?b gizl?nm?dil?r? ?ndi d? qaç?b gizl?nin, biri Amerikada oturub, oradan müəhazir?l? oxuyur v? dü?m?nin d?yirman?na su tökür. Onu kim maliyy?l??dir? Kim ona istiqam?t verir? Biz bilirik. Buradak?lara kim istiqam?t verir? H?min qüvv?l?r. Erm?nip?r?st qüvv?l?r, müharib? dövründ? biz? qar?? çirkin ?m?ll?rd? iştirak ed?nl?r, bizim q?lb?mizi ?limizd?n almaq ist?y?nl?r, erm?nil?r? d?st?k ver?nl?r antimilli

?uran?n havadarlar?d?r v? onlar f?raridirl?r, satq?nd?rlar, xaindirl?r. Xalq da bunu bilm?lidir v? g?nc n?sil d? bilm?lidir. B?B?zi hallarda g?nc n?sl? bu biab?r? tarix haqq?nda kifay?t q?d?r m?lumat verilmir. Bu orta m?kt?b, ali m?kt?b d?rslikl?rin? sal?nmal?d?r. Bu qara s?hif? d?rslikl?r? sal?nmal?d?r. G?nc n?sil ?u?an?, Laç?n?, Xocal?n?, K?lb?c?ri satanlar?, f?rarilik ed?nl?ri, torpaqlar?m?z?n itirilm?sini imkan yaradanlar? tan?mal?d?r. Bu g?n? q?d?r orada-burada s?l?s?l?ni? ?u?an? satan satq?n. Onlar b?l?l? g?tirdil?r, faci? g?tirdil?r, g?nahs?z insanlar?n?lak olmas?na??rait yyaratd?lar, insanlar? m?dafi? etm?dil?r. Xalq C?bh?si-M?savat hakimiyy?ti qaçd? gizl?ndi, t?slim oldu, biab?r oldu. (Ondan sonra otuz il ?rzind? el? bil ki, bunlar deyil bu torpaqlar? satanlar. El? bil ki, bunlar deyil d?y? meydan?ndan qaçanlar, bunlar deyil m?harib? d?vründ? G?nc ni bombalayanlar, Az?rbaycan ?sg?rini ?sir g?t?r?nl?r. Bunlard?r. Az?rbaycan xalq? bunu heç vaxt unutmamal?d?r.

Amma t?bii ki, bunlar istisna olmaqla, bu g?n ?lk?mizd? çox ciddi v? f?al siyasi dialoq gedir. M?n bir m?s?l?ni d? qeyd etm?k ist?rdim. Bir neç? ay bundan ?vv?l m?n m?lumat verildi ki, b?zi partiyalar qeydiyyatdan keçm?yibl?r. M?nim ?ç?n bu, s?z?n d?zü, yenilik idi. M?n bilmirdim. M?n? heç kim m?lumat verm?mi?di ki, bel? hallar var. Ona g?r? m?n d?rhal g?st?ri? verdim ki, bu m?s?l? öz h?llini tapmal?d?r. ?ndi siyasi partiyalar?n qeydiyyat m?s?l?si öz h?llini tap?r. H?tta bir daha dem?k ist?yir?m ki, m?harib?d?n ?vv?l art?q ?lk?mizd? yeni bir siyasi iqlim yaranm??d?r, müsb?t iqlim. Ç?nk? bizim ham?m?z?n, b?t?n v?t?np?rv?r qüvv?l?rin bir amal? var idi, torpaqlar?m?z?n i?aldan azad edililm?siz Biz, Az?rbaycan iqtidar? buna da nail olduq. Bu g?n is? bizim qar??m?zda bu Q?l?b?ni siyasi yollarla m?hk?ml?ndirm?k, erm?ni fa?izminin ba? qald?rmas?na yol verm?m?k, beyn?lxalq müst?vid? keçmi? m?naqi?? il? v? indiki illik real?qlarla ba?l? ?o c?ml?d?n da??d?lm??z?razil?n haqq?nda m?lumat çatd?rmaq v?zif?si durur. Bizim partiyalar?m?z?n b?zil?ri beyn?lxalq partiya qurumlar?na üzvd?rl?r. Bu m?lumat o qurumlar ç?rçiv?sind? verilm?lidir. Y?Y?ni, bu g?l?c?k f?aliyy?t ?ç?n ?sas istiqam?t olmal?d?r. ?lb?tt? ki, ?lk? daxilind? demokratik??m? prosesl?rin müsb?t t?sir etm?k, partiyalararas? dialoqu m?hk?ml?ndirm?k çat??mazl?qlar haqq?nda m?s?l? qald?rmaq v? normal, sa?lam r?qab?t aparmaq – biz bunu ist?yirik. Biz öz niyy?timizi ortaya qoymu?uq v? ?adam ki, b?t?n siyasi qüvv?l?r bu t???bbüs? qo?ulubdur.

KadrKadr islahatlar? apar?l?b. ?i Nazirl?r Kabinetind? b?rh?rlilik d?yi?dirildi. Prezident Administrasiyas?nda, nazirlikl?rd?, yerli icra orqanlar?nda r?hb?rlilik d?yi?dirildi. Bu da c?miyy?td? çox müsb?t qar??lanm??d?r. Biz bu kadr d?yi?ikliyin?n müsb?t n?tici?l?rini g?r?r?k.

KKorupsiyaya v? rü?v?txorlu?a qar?? mübariz? daha ciddi apar?lma?a ba?lanm??d?r. Hesab edir?m ki, o da s?s?rf? kadrlar islahatlar? il? ba?l? olan m?s?l?dir. Xo?ag?lm?z hallar bürokratiya t?rfind?n ört-basd?r edilirdi v? b?zi hallarda düzgün m?lumat m?n? çatd?r?lm?rd?. Müvafiq qurumlar korupsiyaya v? rü?v?txorlu?a qar?? kifay?t q?d?r ciddi mübariz? aparm?rd?lar, b?zi hallarda cinay?t?l?r? göz yumurdular. B?t?n bunlar h?qiq?tdir. Kadr islahatlar? art?q buna da son qoyub. Bu g?n heç kim, cinay?t tör?tmi? insan v?zif?sind?n as?l? olmayaraq m?suliyy?td?n boyun qaç?ra bilm?z. Heç kim qanundan üstün deyil. Heç kim ?ç?n heç bir xüsusi status, heç bir i?tiyaz yoxdur. Bunu h?r k?s bilm?lidir. Hesab edir?m, 2020-ci ilin hadis?l?ri g?st?rir ki, h?r k?s bunu art?q bilir.

KKoronavirus? ?lb?tt? ki, b?t?n dünya ?ç?n çox böyük s?naq idi. Hesab edir?m ki, Az?rbaycan bu s?naqdan ??r?l? ç?x?r. V?ziyy?t tam n?zar?tdir. Operativ t?dbirl?r n?tici?sind? yeni x?st?xanalar tikildi, laboratoriyalar al?nd?. H?kiml?r s?f?rb?r olundu. Koronavirus x?st?l?rin? qulluq ed?n h?kiml?rin maa?lar? art?r?ld?, onlar?m?khaqlar?n 3-5 m?misli h?cmind? maa? al?rlar. Çox böyük sosial paket t?qdim edildi. Bir neç? milyard manat d?y?rind? sosial paket koronavirusdan ?ziyy?t ç?k?n insanlara, o c?ml?d?n qeyri-formal çal??an v? i?siz v?t?nd?lara yard?m kimi g?st?rildi. Bu Bu g?n biz peyv?ndi g?zl?yirik. Ümid edirik ki, peyv?nd bu ay ?rzind? Az?rbaycana g?tiril?c?k. H?r halda b?t?n kontraktlar imzaland?. Peyv?ndin bir q?d?r gec g?tirilm?si bizd?n as?l? deyil. Ondan sonra insanlar kütl?vi qaydada bu peyv?ndd?n istifad? ed?c?k v? can?m?z bu x?st?likd?n qurtaracaq.

B Baxmayaraq ki, 2020-ci il b?t?n ?lk?l?n ?ç?n iqtisadi sah?d? a??r il olub, amma Az?rbaycan idig?r ?lk?l?r? nisb?t?n bu v?ziyy?td?n daha az itkil?l? ç?x?b. Bizim iqtisadiyyat?m?z t?qrib?n 4 faizd?n bir q?d?r çox azal?b. Hesab edir?m ki, bu, yax?? g?st?ricidir. Amma, eyni zamanda, onu da bildirm?liy?m ki, qeyri-neft s?nayemiz 11 faizd?n çox art?b. N?yin hesabna? M?hz ?ax?l?ndirm? hesabna. Ona g?r? ki, s?nayel??m? siyas?ti düzgün apar?l?b. Neftin ?hasilat? bizd? azal?r. Eyni zamanda, OPEC+ raz?l?mas?na g?r? biz özümüz d? azaltm??q. Neftin qiym?ti-a?? dü?üb. ?g?r bu neft amili olmasayd?, bizim iqtisadiyyat?m?z b?lk? d? daha az dü??rdi. Amma qeyri-neft s?nayesinin 11 faizd?n çox artmas? real iqtisadiyyat?n, qeyri-neft iqtisadiyyat?n?n inki?af? dem?kdir.

K?nK?nd?t?s?rrüfat? 2 faiz art?bd?r v? daha da çox artacaq. Ç?nk? m?n g?st?ri? vermi??m, azad edilm? torpaqlarda indi pay?zl?q ?kini apar?l?r. Bu bar?d? d? dan??aca??q. Orta ?m?khaqq? v? orta pensiya t?qrib?n 13-14 faiz art?bd?r. Neft Fondunun v?saiti azalmay?b, art?b. Bu, b?lk? d? bir çoxlar? ?ç?n t?ccüblüdür. Çox yox, amma t?qrib?n 0,5 faiz art?b. Dem?li? biz öz i?alyuta ehtiyatlar?m?z? qoruya bilmi?ik. Baxmayaraq ki, biz koronavirusla

mübarizəyə milyardlarla manat yönəltməyi, müharibə aparmıyıq və digər xərclər olubdur, müavinətlər, sosial paket. Bu yaxınlarda qəbul edilməyən qərarlar arasında hədə ailələrinin müavinəti 300 manatdan 500 manata qaldırılıb. Yəni, bütün bunlar böyük maliyyə yüküdür. Amma dövlətin dayanıqlılığı, ölkəmizin uurlu siyasətinə necə bizi buna nail ola bilməyik.

İlin sonunda dekabrın 31-də daha bir addım atıldı, Cənub Qaz Dəhlizi tam istismara verilmədir. Onun son seqmenti olan TAP istismara verildi. Azərbaycan qazı tarixdə ilk dəfə olaraq artıq Avropa məkanındadır. Bu, bizim tarixi nailiyyətimizdir. Çünki Cənub Qaz Dəhlizinin tətbiqə buraxılması böyük maliyyə yükünü də biz özümüzə götürmüük. Bir çox ölkələri birləşdirən bu layihə gələcəkdə ölkələrimizə digər Avrasiya ölkələri arasında yeni rəqəmlər qəbulatmaq formatında təmin olunacaq. Bu rəqəmlər qəbulatmaq formatında bu gün artıq özünü nəqliyyat sektorunda, ticarət sektorunda göstərir, ondan sonra digər sektorlarda göstərəcəkdir. Biz Avrasiyanın enerji xəritəsini yenidən tərtib etdik. Biz bir-birinə bəli olan 3500 kilometr uzunluğunda 3 qaz kəmərlərini inşa etdik. “Şahdəniz-2” layihəsini istismara verdik və artıq Avropa istehlakçıları Azərbaycan qazını alırlar. Bu, həm onlar, həm də bizim üçün faydalıdır. Eyni zamanda, digər layihələrin üzərində uurlu işlər aparılıb. Mənim ki, bu layihələrin inamı bizi əlavə dividendlərə gətirəcəkdir - həm iqtisadi, həm siyasi.

Vaxtdan vaxta isə demək istəmirəm. Amma, eyni zamanda, biz yaxın günlərdə enerji sahəsində yeni gələcək hadisələrin hədə olacağı. Vaxt gələndə bu barədə də məlumat verəcəkdir. Yeni layihə, bizim potensialımızda böyük dərcə də gücləndirəcəkdir.

Giriş sözünün sonunda beynəlxalq qurumların Azərbaycanı gələcək inkişafı verdiyi qiymətləndirən toxunmaq istərdim. Dünya Bankının “Doing Business” hesabatında, - yəqin vaxtlarda xatırlayırıqlar, - bir neçə ölkə haqqında məlumatlar qeyri-dəqiqədir. Dünya Bankı bir neçə ay bundan vaxt əvvəl bildirmədi ki, bu ölkələrin reytinglərinə yenidən baxılacaq, o cümlədən Azərbaycan da bu siyahıda idi. Beləliklə, yenidən baxıldı və bizim reytingimiz artırdı. Çünki ondan vaxt əvvəl düzgün hesablanmamışdır. Bilmirəm hansı səbəblər görür, o bəzi məsələlərdir. Amma yeni reytingə görə, Dünya Bankının “Doing Business” proqramında 190 ölkə arasında Azərbaycan 28-ci yerdədir. Bizim iimimiz ağılların bütünü, iqtisadiyyatdan başqa çəxməyən tipləri üçün, ünsürləri üçün, baxıbdur. Səndə Dünya Bankı bunu deyir deyir. Biznes iqlimi, investisiya iqlimi, aparılan islahatları Dünya Bankı tərəfindən qeyd edilirdi. Bundan əlavə, Azərbaycan 10-cu islahatçı ölkə sərsən daxil edilmədir. Ona görə deyirəm, dərnaqarası, qondarma iqtisadçılar, xaxaricdə və burada banlayan dərnaqarası iqtisadçılar, açın gözünüzü baxın və dilinizi qoyun qarınəza. Yoxsa, yeriyerində duran bizi dər deyəcəkdir. “İqtisadiyyat düzgün aparılmı, cəldir, belədir” Gedin, oxuyun, gəzəyoxuya bilirsiniz.

Davos Ümumdünya İqtisadi Forumunun hesabatının bəzi parametrlərini qeyd etmə istərdim. Halinin elektrik təchizatı səviyyəsi dünyə miqyasında Azərbaycan ikinci yerdədir. İkinci yerdədir dünya miqyasında. Hökumətin dərcəyə cavabdehliyi, yəni ki islahatçı obrazı məsələnə görə. Azərbaycan dünya miqyasında beşinci yerdədir. Hökumətin uzunmüddətli strategiyası. Azərbaycan 10-cu yerdədir. Hökumətin siyasi sabitliyi təmin etməsi - Azərbaycan 11-ci yerdədir. İnfrastruktur layihələri ilə bəli - dərmi yolu xidmətlərinin səmərəliliyi 11-ci yerdədir. Hava yolları xidmətlərinin səmərəliliyi - 12-ci yer. Avtomobil yollarının keyfiyyəti - 24-27-ci yerlərdə. Bu hesablama inkişaf etməkdə olan 74 ölkə arasında aparılmıdır. İndi nəklüziv inkişaf indeksi üzrə Azərbaycan üçüncü yerdədir. Bax, bu, dünyanın aparıcı və deyilə bilməyən ki, nə nüfuzlu beynəlxalq qurumu olan Dünya Bankının və dünyanın bir nömrəli forumu olan Davos Ümumdünya İqtisadi Forumunun hesabatları nə necədir.

Ona görə bir daha demək istəyirəm ki, biz düzgün yoldayq. Bütün çətinlikləri baxmayaraq, əla baxmayaraq, 1 milyon qaçqın olmasın baxmayaraq, biz bu nailiyyətləri əldə etməyik. İndi torpaqlar azad edilib, indiyə böyük qayd bəlanmaldır, böyük inkişaf prosesləri bəlanmaldır. Ona görə, bəli, biz bütün bu işləri daha da fəal, daha da məqsədyönlü şəkildə aparmalıyıq ki, Azərbaycanın imkanları genişləndirək və ölkəmizin inkişaf dinamikasını artırıq.

İndi isə keçək bu il görülməli işlərin müzakirəsinə. İlk növbədə, istərdim ki, Operativ Qərargahın məlumatını dedinləyim. Operativ Qərargahın göstərişləri yaradılıb və artıq fəal işləyir. Bir çox tapşırıqlar verilib. Operativ Qərargahın rəhbəri bəzi məlumatlar versin. Biz daim təmasdayıq, amma istərdim ki, vaxtlarda da bunu etsinlər.

X X X

Operativ Q?rargah?n r?hb?ri, Ba? nazir ?li ?s?dov ç?x?? ed?r?k dedi:

- Söz verdiyiniz? gör?, çox sa? olun, möht?r?m c?nab Prezident.

C?nab Prezident, icaz? verin, ?v?lc? Sizi hökum?tin bu geni? mü?avir?d? i?tirak ed?n v? etm?y?n bütün üzvl?ri ad?ndan böyük Q?l?b?miz münasib?til? t?brik ed?k. Bütün dünyan?n gözü 44 gün ?rzind? Az?rbaycanda idi. Ali B. Ba? Komandanı olaraq Siz, h?m?c?bh?d? Silahlı Qüvv?l?rimiz? r?hb?rlik edir, h?m?d? diplomatiya v? informasiya m?kan?nda u?urla mübariz? apar?rd?n?z. Bütün dünya göürdü ki, Q?l?b?nin bir ünvan? var - q?hr?man Az?rbaycan ?sg?ri, zabiti v? onun s?rk?rd?si, Ali Ba? Komandan? Siz!

Onu da dem?k ist?yir?m, bu Q?l?b? bir saat?n, bir günün, bir ilin q?l?b?si deyil. ?lk günd?n Sizin yan?n?zda köm?kçi kimi i?l?y?r?k m?n bunu dig?r h?mkarlar?mla b?rab?r görmü?m, bu Q?l?b? bu ill?r ?rzind? h?r gün, h?r saat Sizin f?aliyy?tinizin ?n ?sas prioriteti idi. Siz çox q?l?b?l?r qazanm?s?n?z. Az?rbaycan xalq? v? dünya bunu bilir. Bu, diplomatik q?l?b?l?r olub, bu, humanitar sah?d? q?l?b?l?r olub. Bizim idman sah?sind? v? dig?r sah?l?rd? d? kifay?t q?d?r çox q?l?b?l?rimiz var. Ancaq Sizin r?hb?rliyinizl? 44 günd? V?t?n torpaqlar?n?n i??aldan azad edilm?s? bütün Az?rbaycan xalq?n?n bütün dünya az?rbaycanlılar?n?n ?n müq?dd?s arzusunun çin olmas? tarix? böyük h?rfl?rl? yaz yaz?lan Q?l?B?D?R! C?nab Prezident, bu, ham?n?n fikridir. Bunu bütün xalq?m?z bilir v? bütün xalq?m?z bu Q?l?b?nin sevinc hissi il? ya?ay?r.

Pandemiyaya qar?? görülm?n i?l?r? g?linc?, dem?liy?m ki, bütün dünyan? bürüy?n COVID x?st?liyi il? ?laq?dar Sizin S?r?ncam?n?zla fevral?n 27-d? Operativ Q?rargah yarad?lm?d?r. H?min tarixd?n ba?layaraq bu x?st?likl? mübariz? bir neç? m?rh?l? keçmi?dir. Sizin v? çox hörm?tli Birinci vitse-prezident Mehriban xan?m?n birba?a tap??r??? v? tv? tövsiy?l?ril? biz d? öz f?aliyy?timizi Ümumdünya S?hiyy? T??kilat?n?n, h?kiml?rimizin v? qon?u ölk?l?rin t?ct?crüb?sind? apar?lan protokollara uy?un olaraq qurmu?uq. Bütün potensial imkanları insan resursları, maliyy? resursları v? inzibati resursları s?f?rb?r olunmu?dur. ?l? ?rzind? bu istiqam?td? Sizin r?hb?rliyinizl? bir neç? d?f? mü?avir? keçirilm? v? bu mü?avir?l?rd? görülmü? i?l?r bar?d? m?lumatlar verilmi?dir.

C?nab Prezident, t?bii olaraq bütün dünyan?n bu pandemiyaya haz?rl??? a?a?? s?viyy?d? oldu?u kimi, biz d? bu x?st?liyi ?laz?mi d?r?c?d? haz?r deyildik. Ancaq Sizin r?hb?rliyinizl? q?sa müdd?t ?rzind? görülmü? çox operativ t?t?dbirl?n?tic?sind? laboratoriyalar?n say? art?r?lm??, maska v? d?rman q?tl??? aradan qald?r?lm?? yeni süni t?n?ffüs aparatları n?n (ECMO) alınmas? t?min edilmi?dir. Xüsusi olaraq bu x?st?likl? mübariz? üçün q?sa müdd?t ?rz?rzind? modul tipli x?st?xanalar yarad?lm??, mövcud x?st?xanalar?n format? v? reanimasiya ?öb?l?rinin ??raiti d?yi?diril?r?k koronavirusla mübariz?y? c?lb edilmi?dir.

Möht?r?m c?nab Prezident, ?l? ?rzind? karantin ??rtl?ri bir neç? d?f? d?yi?dirilmi?dir. Biz ümumi karantin rejimind?n s?rtl??dirilmi? karantin rejimin? keçmi?ik. T?bii ki, bu hallar h?m iqtisadiyyatda, h?m sosial sferada, h?m d? insanlar?n davran??ları nda m?hdudiyy?tl?r? s?b?b olmu?dur. Ancaq ham? bildirdi, insanlar?n reaksiyas?ndan da b?lli olurdu ki, Az?rbaycanda Sizin r?hb?rliyinizl? Operativ Q?rargah t?rfind?n görülm?n i?l?r u?urludur. Bunu r?q?ml?rd?n d?d? görm?k olar. C?nab Prezident, Siz ç?x??n?zda COVID-19-la ?laq?dar büdc?mizd?n ayr?lan v?sait v? maliyy? imkanları m?z bar?d? dan??d?n?z. COVID-1? mübariz?y? birba?a olaraq 644 milyon manatla q?d? v?sait s?rf olunm olunmu?dur. Bu il üçün is? büdc?d? k?h?lik birba?a 261 milyon manat n?z?rd? tutulub. Laz?m olsa, ?lav? ehtiyahtatlar?m?z var. N?z?r?z, əlsaq ki, biz çox i?l?ri 2020-ci ild? icra etmi?ik, ?lav? x?st?xanalara, modul tipli x?st?xanalara v? sair? ehtiyac yoxdur.

C?nab Prezident, Siz dediniz, bütün m?nb?l?r v? maliyy? imkanlar? n?z?r? al?naraq iqtisadiyyata ümumilikd? t?qrib?n 2,5 milyard manatla qdan art?q d?st?k göst?rilmi?dir. Xüsusil? i?siz v? i? yerini müv?qq?ti itirmi? ??xsl?r? biz dörd d?f? 190 manat bird?f?lik öd?m? vermi?ik. Bu da toplam olaraq 450 milyon manat v?sait dem?kdir.

K?Koronavirus infeksiyas?na qar?? mübariz?nin gücl?ndirilm?s? m?qs?dil? Sizin F?rman?n?zla xüsusi fond yarad?lm??d?r v? bu fonda 114 milyon manatdan art?q v?sait y???lm??d?r. Bununla b?rab?r, x?st?likl? mübariz? üçün xarici ölk?l?rd?n h?kiml?r c?lb edilmi?dir.

Möht?r?m c?nab Prezident, t?bii olaraq, dünya bu x?st?likl? mübariz? apar?r. Biz haz?rda yanvar?n 18-d?k

s?rtl?s?rtl??dirilmi? karantin rejimind?yik. Ümumi karantin rejiminin müdd?ti yanvar ay?n?nd 31-d?k art?r?l?b v? bu istiqam?td? ciddi n?zar?t var. Hesab edirik ki, Siz dediyiniz kimi, peyv?nd Az?rbaycana g?tiril?nd?n sonra bu x?st?likl? mübariz?d?, onun qar??s?n?n al?nmas?nda xeyli ir?il?yi? olacaqd?r.

Bununla b?rab?r, Siz müharib? il? ?laq?dar dig?r tap??r?qlar da vermisiniz? caz?nizl?, m?n bu bar?d? d? aç?qlama ver?rdim. Sentyabr?n 27-d?n ba?layan V?t?n müharib?sind? Az?rbaycan Silahl? Qüvv?l?rinin qar??s?nda tab g?tir? bilm?y?n Erm?nistana silahl? qüvv?l?ri h?rbi cinay?t tör?d?r?k bizim mülki ?halini??h?r, rayon v? k?ndl?rimizi aat??? tutaraq öz xisl?tini göst?rdi. Bu t?cavüz n?tic?sind? bizim mülki ?haliy? dövl?t ?mlak?na, infrastrukturumuza, sahibkarlar?m?za çox ciddi z?r?r vurulmu?dur. Bu z?r?rl?rin qiym?tl?ndirilm?si v? g?l?c?kd? kompensasiya edilm?si istiqam?tind? Sizin 6 noyabr tarixli S?r?ncam?n?z olmu?dur. S?r?ncam?n?zla Siz Dövl?t Komissiyas? yaratd?n?z v? ona müvafiq konkret tap??r?qlar verdiniz. S?r?ncam?n icras? il? ?laq?dar Dövl?t Komissiyas?n?n gördüyü i?l?r bar?d? q?qsam?lumat verm?k ist?rdim. S?r?ncamla veril?n tap??r?qlar n. icras? il? ?laq?dar d?rhəl ?qtisadiyyat, Maliyy?, Fövq?lad? Hallar, K?nd T?s?rrüfat? nazirlikl?rinin, ??h?rsalma v? Arxitektura Komit?sinin, Respublika Prokurorlu?unun, “ASAN xidm?t” v? yerli icra hakimiyy?ti orqanlar?n?n nümay?nd?l?rind?n ibar?t 11 ??h?r v? rayonda 13 i?çi qrupu yarad?lm??d?r. ??çi qruplar na m?rk?zi icra orqanlar?n?n - nazirl?rin v? komit?s?dr?l?rinin müavinl?ri s?viyy?sind? r?hb?rlik edilir. Ümumiyy?tl?, qiym?tl?ndirm? il? ?laq?dar i?l?r? 200-d?n çox m?sul ??xs c?lb olunmu?dur. Öt?n müdd?t ?rzind?rzind? z?r?r ??kmi? v?t?nda?lar n. özl?rinin k?tirak? il? 10 min 300-d?n art?q obyekt? bax?? keçirilm? v? qiym?tl?ndirm? apar?lm??d?r. Qiym?tl?ndirm?d?n sonra müvafiq aktlar t?rtib edilm? v? t?qdim olunmu?dur. ?n çox z?r?r ??kmi? T?rt?r rayonunda d?ymi? ziyan?n ilkin proqnozdan d?f?l?rl? çox oldu?u n?z?r? al?naraq, orada i?l?r indi d? davam etdirilir. Yax?n günl?rd? bu i?l?r ba?a çatd?r?lacaq.

C?nab Prezident, toplanm?? materiallara ?sas?n, da??lm?? v? q?zal? v?ziyy?t? dü?mü?, o cüml?d?n ziyan d?ymi? ?mlak?n b?rpa d?y?ri ?sas?nda, n?qliyyat vasit?l?ri, k?nd t?s?rrüfat? texnikas? v? dig?r da??nmaz ?mlak is? orta bazar qiym?ti prinsipin? uy?un olaraq qiym?tl?ndirilm?dir. Bu gün?d?k hesablanm?? d?ymi? ziyan 63,6 milyon manat h?cmind? qiym?tl?ndirilir.

C?nab Prezident, v?t?nda?lar n. ?mlak? il? b?rab?r, dövl?t ?mlak?na da ciddi ziyan d?ymi?dir. Bel? ki, dövl?t ?mlak?na ?sas?n yol infrastrukturuna, elektrik, rabit?, qaz, su x?tl?rin? v? dig?r infrastruktur obyektl?rin? d?ymi? ziyan to?toplamlar? qrib?n 27,4 milyon manat d?y?rl?ndirilir. Ümumiyy?tl?, bu gün?d?k apar?lm?? qiym?tl?ndirm? 91 milyon manat t??kil edir. Bir neç? r?q?mi diqq?t? çatd?rmaq ist?yir?m. Da??d?lm?? v? q?zal? evl?rin say? 264 idi. Bu, tam da??d?lm??, o cüml?d?n 10 çoxm?nzilli bina G?nc? ??h?rind?dir. Ümumi f?rdi ya?ay?? evl?rinin say? 9294-dür. 44440 sahibkarl?q obyektin?, 227 n?qliyyat vasit?sini?, dig?r 18 obyekt?, m?kt?bl?r? v? sosial obyektl?r?, 1518 k?nd t?s?rrüfat? obyektin? ziyan d?ymi?dir.

Möht?r m. c?nab Prezident, Siz bu proses üçün komissiyaya 2 ay vaxt vermi?diniz. Tamamil? da??d?lm??, z?r?r ??kmi? binalarda ya?ayan ?halinin ??xsi ??yalar na d?ymi? ziyan?n d?rhəl öd?nilm?si il? ?laq?dar dekabr?n 14-d? Sizin S?r?ncam?n?z olmu?dur. S?r?ncam?sas?n Siz 9 milyon 100 min manat v?sait ay?rm?s?n?z. O v?saitd?n q?zal? v?ziyy?t? dü?mü? ya?ay?? evl?rin? d?ymi? ziyanla ?laq?dar h?r ail?y? 6 min, h?r ail? üzvün? 1500 manat v? ziyan d?ymi? dig?r ail?l?r? 1000 manat ayr?lmas? tap??r??? verilmi?dir. Bu tap??r?qla ?laq?dar h?min kontingent siyah?ya al?n?b v? bu da 6143 ail?dir. Bu proses bank vasit?sil? konkret ail? üzvl?rin? plastik kartlar aç?lmaqla yerli icra hakimiyy?ti v? maliyy? strukturlar?n?n n?zar?ti alt?nda icra olunur. Dün?n?d?k 25 faiz icra olunub. Söz verilir ki, q?sa müdd?t?d? - bir h?ft? ?rzind? bu proses ba?a çatd?r?lacaq.

C?nab Prezident, S?r?ncamda dig?r tap??r?qlar da verilib. Siz d? ?x??n?zda dediyiniz kimi, d?ymi? bu ziyan qiy?qiym?tl?ndirilir v? Xarici ??l?r Nazirliyi vasit?sil? beyn?lxalq t??kilatlara v? xarici nümay?nd?l?r? çatd?r?l?r. Bu m?s?l?l?rin v? apar?lan bu qiym?tl?ndirilm?l?rin ??ffaf olmas? üçün “ASAN xidm?t” vasit?sil? vahid elektron baza da yarad?l?b. C?nab Prezident, i?l?r davam edir v? bu bar?d? ictimaiyy?t? m?tbuat vasit?sil? daim m?lumatlar verilir.

X X X

P Prezident ?lhami ?liyev: Bu 9 mind?n çox ev ki, onlara ziyan d?yib, ?lb?tt?, bu evl?rin b?rpa s? bizim ?sas v?zif?l?rimizd?n biri olmal?d?r. ?ndi i?l?r ba?lan?b. ?ndi siz d? qeyd etdiniz, itirilm? ?mlak?n b?rpa s?, v?t?nda?lara v?sv?saitin verilm?si bütün bunlar? il?ll? etmi?ik. ?lb?tt? ki, evl?rin tikintisind? v? b?rpa s?nda biz f?al i?tirak edirik. Çal??mal?y?q ki, bu m?s?l? d? q?sa müdd?t?rzind? öz h?llini taps?n. Eyni zamanda, çoxm?nzilli evl?rin yenid?n

tikilməsi üçün vətənsiz ayrılmalıdır. Hesablayın, 7000 nəfər vətənsiz lazımlı olacaqsansa, nə qədər lazımdırsa, biz o qədər dərəcə vətənsizləşməliyik.

Gənc? Hərindən ya?ay? binaların Ermənistan tərəfindən ballistik raketlərlə daşındırmısa? Və bunun nəticəsində bir çox insanın həlak olması faktı erməni vətəniyini bir daha bütün dünyaya göstərib. Bu evlərin yenidən tikilməlidir. Amma hesab edirəm ki, həmin yerlərdə yox, həmin yerlərə xatirə kompleksləri qoyulmalıdır. Hesab edirəm ki, biz artıq orada təmizləmə işlərini də start verməliyik. Çünki bir müddət o yerlər daşındırmısa? vətəniyini öz gözəlri ilə görsüngörsünlər? Deməklər ki, dünyanın bütün aparıcı kütləvi informasiya vasitələri bu dəhşətli görüntüləri öz videoreportajlarında əks etdirməlidirlər. İndi isə Gənc? Hərindən daşındırmısa? çoxmənzi evlərin qazılma? təmizlik işlərini də start verilməlidir. Yerli icra orqanları nə kömək göstərin və layihələri hazırlayın. O xatirə kompleksini həmin yerlərdə olmalıdır ki, heç kim bizim hədəflərimizi unutmasın və biz onları nəzərdə tutmuş xatirəsinə bəndirəmliyik.

Azad edilməyən torpaqlarda artıq işlərə başlanmalıdır. O mənada ki, müvafiq göstərilən verilməlidir. İlk növbədə, minalardan təmizlənmə işləri gedir. Hər salma ilə başlı artıq ilkin təmaslar yaradılmalıdır.

Minalardan təmizlənmə işləri başlandı, hesab edirəm ki, biz bu sahəni böyük dərəcədə gücləndirməliyik. Çünki mənə verilən məlumatlara görə, bu günə qədər bu məsələ ilə məşğul olan qurumun heç hansı bir dövlət statusu da yoxdur. ANAMA qurumunun dövlət statusu yoxdur, bu, adi agentlikdir. O, faktiki olaraq dövlət idarəetmə strukturunda agentliyə xas olan səlahiyyətlərə malik deyil. Bu, vaxtilə yaradılmış komissiya nəzərdə tutulan bir qurumdur. Ona görə mən artıq göstəriş verməmişəm ki, bu qurum yaxın günlərdə yenidən təşkil edilsin. Qazılma? Bəzən Agentliyi ilə birləşdirilməsin və baxmaq olar. Çünki bu qurumun dəqiq faktiki olaraq agentlik statusu yoxdur. Sayt rəhbəri baxılmalıdır. Mənə verilən məlumatlara görə, orada təqribən 500 adam çalışır. Nə qədərdir?

Baş nazir Əli Əsədov: 560 nəfər.

Prezident İlham Əliyev: Bəli, bu tərkiblə biz istədiyimizə nail ola bilərik. Yeni yaradılacaq bu qurumun müasir texnika ilə təchiz edilməlidir. Dövlət investisiya Proqramında bunu mütləq nəzərə almalıyıq ki, biz bu məsələyə çox vaxt itirməyək. İndi bəzi rəqəmlər səslənir, bəzi bəyanatlar verilir. Hesab edirəm ki, bu bəyanatlar yersizdir. İndi oturub bunu hesablamaq ki, biz bu torpaqlar nə? il minalardan azad edəcəyik, sadəcə olaraq, məsuliyyətə gətirici deyil. Bilməz. Burada hansı hansı bir meyar, yaxud da ki, məsalə ola bilər. Çünki mənfur düşmənlər tərəfindən minalayma? xarakterli deyil bizə verməyib. Biz nə qədər tələb etməyik, o minaların xarakterli olmalıdır və onlar bizə verilmir. Ona görə indi biz gərək öz işimizi prioritetləşdirməliyik. Eyni zamanda, mən göstəriş verməmişəm ki, Müdafiə Nazirliyində nə az ilkin mərhələdə iki istehkamçı tabor yaradılmalıdır. Düşmənin müdafiə naziri mənə məlumat vermişdir ki, bu sahədə işlər gedir. Eyni zamanda, Türkiyədən bildiyiniz kimi, 130 nəfər ibarət böyük heyət gəlmişdir. Onlar həmin təlimatçı kimi bizim istehkamçılar üçün təlim keçirirlər. Eyni zamanda, özləri də təmizləmə işlərini məşğul edirlər. 21 gün bundan əvvəl Rusiyadan bir qrup istehkamçı gəlir və artıq onlar da bu fəaliyyətə başlayırlar. Biz bütün xarici tələblərə dərin təşəkkürümüzü bildiririk. Çünki bu qazılma? üçün başlıca vəzifə minalardan təmizləmədir. Bütün qazılma? işləri bəzən il? başlı vahid konsepsiya olmalıdır. Hər dəfə üzrə vahid konsepsiya olmalıdır. Mən bu barədə indi Samir Nuriyev söz verəcəyəm. İkinci təmaslar artıq qurulubdur, məlumat verəcəyəm. Eyni zamanda, kəndlərin bəzən il? başlı vahid yanaşma olmalıdır. Çünki işə aldanma? bəzi kəndlərdə yəni ayan insanlar nə say? çox az idi, təqribən 20 nəfər, 30 nəfər, 50 nəfər. Bəli, ilk növbədə, biz böyük ya?ay? məntəqələri qazılma? bəzən il? məşğul olmalıyıq. Hesab edirəm ki, aidyyətli qurumların hökumətə Prezident Administrasiyası kəndlərin optimal say tərkibini müəyyən etməlidir. Yəni, bizim üçün bir oriyentir olmalıdır. Bəli, ki, bu tarixi ya?ay? məntəqələrinin mövcudluğu, torpaq sahələri nəzərə alınmalıdır ki, orada məskunlaşacaq insanlar öz ailə bütövlərini orada işləyərək təmin etsinlər. Yəni, onlar daha dövlət dəstəyinə möhtac qalmasınlar. Onlar üçün elə torpaq sahələri ayrılmalıdır ki, orada rahat kəndçilik bilsinlər və yaxud da gəlir götürsünlər. Nəzərə alsaq ki, bu torpaqlarda torpaq islahatı aparılmayıb, bu islahatı aparmaq üçün biz bəli, yeni meyarları işləməliyik. Çünki 1990-cı illərdə torpaq islahatı bəzi hallarda natamam aparılmışdır və ondan sonra bəzi problemlər üzə çıxmışdır. Torpaq sahələri düzgün qeydiyyatdan keçməmişdir. Ona görə biz indi belə bir vəziyyətə üzliyədik. Peykdən də edilən məlumat yerlərdə olan məlumatla uzlaşdırılır. Ona görə indi Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi bu problemin həlli ilə məşğuldur. Amma azad edilməyən torpaqlarda bu səhvlər? Bəli, ki, yol verilməyib. Ona görə dəqiq bilməliyik ki, hansı torpaqlar dövlət torpaq fonduna verilməyib, hansı torpaqlar məntəqə fonduna verilməyib. Onu da bildirməliyik ki, bizim məntəqələrimizin böyük hissəsi qazılmalıdır. Məndə məlumat var. Mən o məlumatı səsləndirəcəyəm. Ümumiyyətlə, azad edilməyən torpaqlarda

?sas f?aliyy?t sah?l?ri k?nd t?s?rrüfat? k?nd t?s?rrüfat? emal? v? turizm sah?l?ri olmal?d?r ki, biz bu bölg?nin t?biiliyini qoruya bil?k. Erm?nil?r n? q?d?r çal??salar da, orada m?skunla?ma apara bilm?mi?l?r. Ç?nki onlar?n canl? resurslar? yoxdur. Bir d? azad edilmi? torpaqlarda ki, erm?nil?r ya?ay?b, m?n orada olmu?am. Onlar el? günd? ya?ay?blar ki, adam baxanda vallah d?h??t? g?lir. M??hun ?urnux k?ndi var ki, erm?nil?r bizim torpaqlar m?zda ya?ay?blar, indi onlar oradan ç?xar?l?bd?r. Dün?n S?rh?d Xidm?tinin r?isi m?n? m?lumat verib, d?h??tli bir m?nz?r?dir. El? bil it dam?d?r. Deyir m?ki, ç?kin bunu. ?ndi jurnalistl?r gönd?rilib. Ç?kin göst?rin, qoy görsünl?r bunlar n? günd? ya?ay?blar. Ç?nki resurs olmay?b, ist?k olmay?b, canl? resurs olmay?b. Bir d? ki, onlar heç vaxt bu torpaqlar? öz torpaqlar? kimi q?bul etm?yibl?r. ?ks-t?qdird?, - onlar?n ?n çox ya?ad?qlar? ?u?a ??h?ri olubdur, - ?u?a ??h?ri bel? ac?nacaql? v?ziyy?td? olmazd??g?r onlar tarixi saxtala?d?raraq ?u?a ??h?rini bütün dünyaya erm?ni ??h?ri kimi t?qdim etm?y? çal??blarsa, heç olmasa, oraya ?l?g?zdir?rdil?r. O separatç? qurumun r?hb?rl?ri özl?ri üçün imar?tl?r tikibl?r. Erm?ni oliqarxlar imar?tl?r tikibl?r. Amma onlardan ba?qa bir d?n? d? müasir tikinti yoxdur. Bizim tarixi-memarl?q abid?l?rimizi da??d?blar. Ona gör? bu m?s?l? il? ba?l? v? dig?r m?s?l?l?rl? ba?l? qaydalar, o cüml?d?n ??h?rsalma qaydalar? el? apar?lmal?d?r ki, b?rpa olunacaq ??h?rl?rin d?qiq say t?rkibi mü?yy?n edilsin. Biz özümüz h?d?f qoymal?y?q, hans? ??h?ri hans? formada görm?k ist?yirik. ?lb?tt? ki, i?l?r ?sasl? getm?lidir. Minalardan t?mizl?m?, ??h?rsalma qaydalar?, infrastruktur layih?l?ri v? tikinti i?l?ri ?n müasir standartlara cavab verm?lidir. Ona gör? Samir Nuriyev görülmü? v? bundan sonra n?z?rd? tutulan i?l?r haqq?nda m?lumat versin.

XXX

Prezident Administrasiyas?n?n r?hb?ri Samir Nuriyev ç?x?? ed?r?k dedi:

-T??kkür edir?m, möht?r m?c?nab Prezident. Sizin 2020-ci il 24 noyabr tarixli S?r?ncam?n?zla Azərbaycan Respublikas?n?n i??aldan azad edilmi? ?razil?rind? m?s?l?l?rin m?rk?zl??dirilmi? qaydada h?lli il? ba?l? ?laql?l?ndirm? (Q?rargah? yarad?lm??d?r. ?laql?l?ndirm? Q?rargah? d?rhal i??ba?lam??d?r. Günd?lik m?s?l?l?rin h?ll edilmi?si il? yana??, ortamüdd?tli planla?d?rma i?l?rin d?ba?lan?lm??d?r. ?lk növb?d?, q?rargah?n üzvl?ri topla?araq aidıyy?ti üzr? bütün m?s?l?l?rin m?rk?zl??dirilmi?si m?qs?dil? müzakir?l?r aparm??lar. Eyni zamanda, i?in t?kilini t?min etm?k m?qs?dil? ?laql?l?ndirm? Q?rargah? n?zdind? idar?l?r aras? m?rk?z yarad?lm??d?r. H?mçinin bu m?rk?zin n?zdind? i?çi i?çi qruplar? yarad?lm??d?r. Möht?r m?c?nab Prezident, qeyd etdiyiniz bütün istiqam?tl?r üzr? 16 i?çi qrupu yarad?lm??d?r. ?lk növb?d?, ?lb?tt? ki, minalardan v? partlamam?? sursatlardan t?mizl?m? m?s?l?l?ri il? ba?l? çox ciddi müzakir?l?r apar?lm?? v? art?q mü?yy?n planlar t?rtib olunmu?dur. H?mçinin sosial, iqtisadi, humanitar, hüquqi v? dig?r m?s?l?l?r üzr? i?çi qruplar? yarad?lm??d?r. ?n ?sas da ??h?rsalma planla?d?r?lmas?, bu ç?rçiv?d? tarixi abid?l?rin qorunmas? v? b?rpa? m?s?l?l?rin d? ciddi yana?malar t?klif olunur. Eyni zamanda, infrastruktur m?s?l?l?ri v? enerji t?minat? üzr? i?l?r apar?l?r. Qeyd etm?k ist?yir m?ki, bu gün q?rargah?n n?zdind? f?aliyy?t göst?r?n i?çi qruplar?nda 55 dövl?t qurumunun 160 nümay?nd?si i?tirak edir. Son bir ay ?rzind? günd?lik m?s?l?l?rl? v? q?bul ol?lunmu? q?rarlarla yana??, Strateji F?aliyy?t Plan?n?n haz?rlanmas? istiqam?tind? i?l?r apar?lm??d?r. Art?q bu f?aliyy?t plan? haz?rd?r. H?min plan?n ?sas?nda t?dbirl?r plan? da haz?rlanm??d?r v? bütün aidıyy?ti qurumlarla raz?razla?d?r?lm??d?r. ?lb?tt? ki, bütün i?çi qruplar?n?n aras?nda birm?nal? olaraq ?laql?l?r qurulmu?dur. Bütün istiqam?tl?r üzr? daimi olaraq günd?lik ?sasda fikir mübadil?si apar?l?r, bütün i?l?r planl? v? kompleks yana?ma ?sas?nda h?yata keçirilir. ??h?rsalma planla?d?rmas? il? ba?l? ilk növb?d?, i??aldan azad olunmu? bütün ?razil?r üzr? ümumi plan?n haz?rlanmas? istiqam?tind? i?l?r? ba?lan?lm??d?r. Eyni zamanda, art?q i??aldan azad olunmu? ?razil?r? yerind? bax??lar keçirilir. Bir s?ra ??h?rl?rin yerl??dirilmi?si v? onlar?n planla?d?r?lmas? il? ba?l? i?l?r? ba?la?ba?lan?lm??d?r. Bununla yana??, bir s?ra beyn?lxalq v? xarici ?irk?tl?rl? ?laql?l?r qurulmu? dan??qlara ba?la?ba?lan?lm??d?r. Yerli müt?x?ssisl?rin c?lb olunmas? t?min edilmi?dir. C?nab Prezident, Sizin ?u?a ??h?rin? gönd?rdiyiniz böyük qrup ç?rçiv?sind? ??h?rsalma üzr? müt?x?ssisl?r d? olmu?dur v? ?u?a ??h?rinin ba? plan?n?n haz?rlanmas? üzrind? i?l?r? ba?lan?lm??d?r. ?lk növb?d?, ?u?a ??h?rinin ortofoto ?ekli ç?kilmi? v? topoqrafiya i?l?ri davam etdirilmi?dir. Eyni zamanda, ?razil?r? bax?? keçiril?rk?n orada d?ymi? ziyan?n qiym?tl?ndirilmi?si m?s?l?sin? d? diqq?t yetirilir. Mövcud v?ziyy?t d?y?rl?ndirilir v? s?n?dl??dirilir.

Möht?r m?c?nab Prezident, h?yata keçiril?n i?l?rin davam etdirilm?si üçün art?q bütün planlar haz?rd?r v? yax?n günl?rd? Siz? t?qdim olunacaq. Diqq?tiniz? gör? t??kkür edir?m.

Prezident İlhami İliyev: Bərpası üçün qərar verilib. Bu, dərziyə hesablanmasındır. Artıq müvafiq göstəriş verilib və iqtisadiyyat Nazirliyi bu məsələ ilə bağlı beynəlxalq təşkilatlarla da təmaslar qurub. İllərlər ki, bütün ilkin işləri biz özümüz görməliyik. Bütün hədəflərin, bütün kəndlərin video və foto çəkilişləri aparılmalıdır, təsdiq edilməlidir, protokollaşdırılmalıdır.

Bununla paralel olaraq, dağdaşlıq və azad edilməyən bütün torpaqların peyk vasitəsilə çəkilişi aparılmalıdır. Dronlardan da istifadə etməklə hər bir hədəf, hər bir kəndin şərtləri dəqiqləşdirilməli, gələcək demək mümkünürsə, pasportlaşdırılmalıdır. Bunu biz özümüz aparmalıyıq. Xarici mütəxəssislər, beynəlxalq şirkətlərlə işləndirən artıq bu materialları onlara təqdim edəcəkdir. İllərlər ki, onlar özləri də sərbəst kəndə bütün tədqiqatları aparmırlar. Burada ilk növbədə tarixi abidələrin mühafizə edilməsi, dağdaşlıq məsələlərini tapmaqla binaların, dövlət binalarının, müəssisələrin, - o vaxt bütün müəssisələrdə dövlət mülkiyyəti idi, - fərdi evlərin və çoxmənzilli binaların dağıdılması. Bütün şərtlər müəyyənləşdirilənə qədər aparılmalı, qandan sonra binaların o vaxt qıymətli rubl ekvivalentində çəxarılmalıdır və bunun indiki qiymətləndirilməsi aparılmalıdır. Yəni, bu işləri biz özümüz görməliyik və bu, xaricdən gəlir gətirən şirkətlərin işi deyil. Bir qədər yüngülləşdirəcəkdir. Onları bunun əsasında müstəqil kəndə öz hesabları haqazır layaqlar. Bu, bizə mütləq lazımdır. Çünki təzminat davası ilə bəzəlanməyə üçün bizdə mütləq təminat və beynəlxalq şirkətlərin rəyi olmalıdır.

Dərziyə ziyan gəlirdi, eyni zamanda, biz itirilməyən gəliri də hesablamalıyıq. Çünki bu 30 illərində biz bu müəssisələrdə hansı gəliri götürüb, bilirdik. Orada bir çox müəssisələr və bu müəssisələrin böyük potensialı var idi. Onları dağdaşlıq və biz götürüb, biləcəyimiz gəliri götürməmişik. O da hesablanmalıdır. Həmçinin ekologiyamıza vurulan ziyan hesablanmalıdır. Mənbələri qəzəblənən səsə nədir? Qəzəllənən meşələr. Bu meşələr belə qəzəllənə bilər. Bu meşələr qəzəllənən və satılacaq. Qəzəllənən o meşələrin, ağacların bazar qiyməti hesablanmalıdır. Çünki bu bunlar satılacaq və qanunsuz gəlir mənbəyi olubdur. Bununla paralel olaraq, bizim torpaqların qanunsuz yollarla istismar edilib, endi Ermənistan mətbuatında gedən məlumatlara görə, o torpaqların böyük hissəsini kriminal rejimin başçılar zəbt etməlidir. Orada Ermənistan keçmişi prezidentləri Koçaryan və Sarkisyanın böyük torpaq sahələri var idi. Eyni zamanda, qanunsuz rejim rəhbərlik edənlərin böyük torpaq sahələri var idi. Onları hər il böyük gəlir əldə edərdilər. Çünki o torpaqlar çox münbitdir və çox məhsuldar. Eyni zamanda, özü sahələri, otlaq sahələri. Bütün bunların qanunsuz istismarı gəlirli qiymətləndirilsin və biz onu pul ekvivalentinə çevirməliyik.

İllərlər ki, oradakı təbii sərvətlərin qanunsuz istismarı artıq qəzəllənən faktdır. Bizdə şirkətlərin adları var. Bildirməliyik ki, gəlir bizim qəzəllənən digər yataqların qanunsuz istismarından bu şirkətlərin təzminat ödəməsi, bu məsələ məhkəməyə gedəcəkdir. Gəlir bu təzminat ödəməsi, bütün işləri gedəcəkdir beynəlxalq məhkəmələrə və onlar orada biabır olacaqlar. Bundan sonra onları biznes fəaliyyəti demək olar ki, dayandırılacaq. Çünki başqa ölkədə təbii sərvətləri qanunsuz istismar edib, ondan gəlir qazanıb varlanan şirkətlər, insanlara müasir dünyada yer yoxdur. Ona görə onları qarşısında məsələ qoyulub, onları qanunsuz istismar etdikləri qəzəllənən və digər təbii sərvətlərimizin dəyəri hesablanmalıdır, dərziyə ziyan hesablanmalıdır, əldə edilməyən gəlir hesablanmalıdır və bizə qaytarılmalıdır. O təqdirdə biz beynəlxalq məhkəmələri müraciət etməyəcəkdir.

Söz düməyə, azad edilməyən torpaqlarda iqtisadi sahələrin biri də dağdaşlıq sahəsi olacaqdır. Bizim artıq bu sahədə təcrübəmiz var və biz bu işləri də məqsəul olacaqdır.

Ona görə söz verilir iqtisadiyyat nazirinin. Bu məsələ ilə və digər məsələlərə bağlı məlumat verin.

-Təkkür edirəm, möhtərm cənab Prezident.

??aldan azad edilmə? torpaqların bərpası və inkişaf? konsepsiyası. Sizin tapşırığınızın əsas uyğun olaraq hazırlanmış. Onun hazırlanması və müzakirəsi prosesində iqtisadi surətdə bütün rəylərin nəzərə alınması və aidiyyəti üzrə təqdim edilib. ??aldan azad olunmuş? razılığın bərpası və inkişaf? istiqamətində dövlət tərəfindən həyata keçiriləcək? tədbirlərdən və hətə min rayonların iqtisadi potensialı, ölkəyə, xüsusilə də qeyri-neft sektoruna yeni yerləşən xarici investisiyaların cəlb olunmasına zəmin yaradacaq.

??aldan azad olunmuş? razılığın bərpası və inkişaf? ilə bağlı kompleks yanaşmanın təmin etmək üçün dörd mərhələdə aidiyyəti həyata keçirilməsi nəzərdə tutulub. İlk mərhələdə idarəetmə və təhlükəsizlik, infrastruktur məsələlərinin həllini, növbəti mərhələdə isə sosial xidmətlərin fəaliyyətini, iqtisadiyyatın yenidən qurulması və inkişaf? məsələlərini özündə ehtiva edir.

Tapşırığınızın əsas uyğun olaraq, hər bir bölgəmizin təbii ehtiyatları, nəqliyyat sahələrini, nəqliyyat qovşaqlarını, ümumiyyətlə yenidən bərpalanan nəqliyyat dəhlizlərini və Sizin göstərişinizlə artıq tikintisinə başlanmış avtomobil və dəmir yollarına yaxınlaşdırılacaq. Nəzərə alınaraq, hər bir iqtisadi rayonun profili, ixtisaslaşması nəzərdə tutulub. Həmçinin bu ilin görülməsi zamanı dövlət vəsaitlərinə qənaətləndirilməsi və investisiyaların səsmərliliyinin artırılması məqsədilə yol-nəqliyyat, kommunal infrastruktur, nəqliyyat və alternativ enerji istehsalı, irriqasiya və meliorasiya sistemlərinin çəkilməsi və sair sahələrdə investisiya layihələrinin həyata keçirilməsində dövlət-özəl sektor tərəfdarlığından geniş istifadə edilməsi, iqtisadi aktivliyin təvii olunması məqsədilə ??aldan azad olunmuş? razılıq xüsusi gücəli iqtisadi rejimin təbii təklif olunur.

Möhtərm cənab Prezident, onu da qeyd etməliyəm ki, 2021-ci il üçün makroiqtisadi göstəricilərimiz planlaşdırılarkən məhz ??aldan azad olunmuş? razılıq, geniş bərpa-quruculuq ilə ri, qeyri-neft sektorumuzda və ümumiyyətlə, iqtisadiyyatımızda fəal artım drayverlərinin bir rolunu oynayır. O, məhz bununla izah olunur ki, Beynəlxalq Valyuta Fondunun, Dünya Bankının Azərbaycan iqtisadiyyatının 2021-ci il üçün proqnozlarına nisbətən (bu, oktyabr ayında olub) bizim proqnozlarımız daha nikbindir. Demək olar ki, biz artım tempini iki dəfə daha yüksək proqnozlaşdırırıq. ?gər onlar artım tempini 1,7-2 faiz arasındakı proqnozlaşdırırlarsa, qəbul olunmuş parametrlər?sasən biz iqtisadi artım tempini 3,4 faiz planlaşdırırıq.

Prezident İlham Əliyev: Bax, birinci dəymiş ziyanın hesablanması. Bu sahədə dediyim kimi, biz özümüzü indi hansı ilə ri həyata keçiririk və xarici tərəfdarlarla bu mədələ q nə vaxtdan artıq konkret proqrama çevriləcək?kdir?

Mikayıl Cəbbarov: Möhtərm cənab Prezident, Sizin göstərişinizə uyğun olaraq, bu ilin planlaşdırılması və metodologiyaların qəyətini nəzərdən keçirib vahidləşdirmək istəyirik. Məhz gələcəkdə məhkəmə təminatları, məhkəmə proseslərinin aparılması, nəzərə alınaraq biz bu ilin əvvəlində vahid metodologiyasda quruculuq. Paralel olaraq həm yerli qiymətləndirici qurumların, dövlət təşkilatlarının, burada, ilk növbədə, əmlak məsələləri Xidmətinin kompetensiyaları, qəyətində, özəl sektorun cəlb edilməsi və digər aidiyyəti dövlət orqanları ilə birlikdə hər bir istiqamət üzrə bu fəaliyyətin həyata keçirilməsi nəzərlənilir. Bu prosesin ilkin mərhələsində indiyə qədər keçirilmiş ayr-ayr qiymətləndirmələrin və tədqiqatların ümumiləndirilməsi, təhlili və paralel olaraq razılıq təhlükəsizləşdirmənin təmin edilməsi ilə birlikdə artıq həmin qiymətləndirilmələrin yerində aparılması həyata keçirilir.

Burada xüsusilə Siz qeyd etdiyiniz kimi, bizim də mədəniyyət sahələrində, daha doğrusu, dəyər nəzərinin qiymətləndirilməsində xeyli irəliləmişik. Bu fəaliyyəti artıq bir neçə ildir ki, Sizin göstərişinizə uyğun olaraq həyata keçiririk və hazırda sadəcə, dəqiqləşdirmə ilə ri aparılır. Çünki bizim həmin yataqlara artıq fiziki qəyətə mənə da var. Analoji olaraq da dəniz müdkiyyəti, torpaq istismarı, istərsə də özəl müdkiyyəti üzrə təbii sərvətlərin dəymiş zərər kimi istiqamətdə fəaliyyət həyata keçirilir.

Son olaraq onu da məruzə etməkdə istərdim ki, qeyd etdiyiniz həmin vahid metodologiyaların tətbiqində biz də səs-küvə və xarici məsləhətçilərin yanvar ayında səfərinə nəzərdə tutulub. Mütəmadi olaraq diqqətinizi müvafiq məruzələrdə cəyik.

P Prezident! İlham! İliyev: Biz qiymətləndirmə aparmadan və eyni zamanda dediyim kimi, xarici tərfədlər, qirkətlər qiymətləndirmə aparmadan bərpə işlərini bəsləyə bilmərik. Yəni, mənbə bərpə işləri deyəndə evlərin, şəhərlərin bərpərpasından söhbət açaram. Çünki indi infrastruktur layihələrinin icrasına start verilib və onlar bir neçəsi artıq icradadır. Ancaq evlərin bərpəsinə, daha doğrusu, daşım?? o evlərin, onların yerində şəhərlərin yaradılmasına biz ancaq beynəlxalq qiymətləndirmə aparlandıqdan sonra bəsləyə bilərik. Çünki kəsətdə qirdi, məhkəmələrdə qarşı tərəf bizi əsassız olaraq ittiham edə bilər ki, biz burada hansısa faktları saxtalaşdırırıq. Ona görə, ilk növbədə, biz özümüz bütün şəhərlərimizi aparmalıyıq, beynəlxalq qirkətlər gətirib bu şəhərlərimizi aparsınlar. Ondan sonra artıq şəhərlərin bərpəsinə prosesinə start verə bilərik.

Eyni zamanda, şəhərlər bərpə olunarkən hesab edirmə, hər bir şəhərdə daşım?? yerlər qalmalıdır ki, bunu heç kim heç vaxt unutmasın. Şəhərsalma işləri aparılarkən müəyyənli??dirib, sonra mənbə mürəzzədin, misal üçün, Aşdam şəhərinin, Eüzuli şəhərinin digər şəhərlərin hansı hissəsi, hansı kvartal daşım?? vəziyyətdə qalsın, Ermənistan işə aləməni açmaq səmərəli və müəssisə kimi hesab edirmə ki, azad olunmuş bütün şəhərlərdə işə aləməni yaradılmalıdır. Memorial kompleksləri, bizim Zəfərimizi kəsətdir. Əbədilik bərpə işləri, işə aləməni yaradılmalıdır. Əndidən bu müzeylərin konsepsiyasını işləyin. Bu müzeylərdə Ermənistanın işə aləməni siyasətinin ümumi mənzərəsi kəsətdir. Eyni zamanda, hər bir şəhərin, hər bir rayonun öz təqdimatı orada göstəriləlidir ki, hər mədəniyyətə və təndətlər bunu heç vaxt unutmasınlar, hər mədəniyyətə xaricdən gələn qonaqlar görsünlər biz hansı vəhəllər qarşı müharibə aparmıyıq, öz torpam??zə və Cənubi Qafqaz hansı bəladan xilas etmişik.

D Digər məsələ suresurslar ilə bəsləmə. Mənbə istərdim ki, Əhəlin Mustafayev məlumat versin. Bilirsiniz ki, bir müddət vəvə su resurslarından səmərəli şəkildə istifadə etmək üçün xüsusi komissiya yaradılmışdır. Komissiya fəaliyyətə artıq bəzi nöqsanlar da üzə çıxıb, qanunsuz birləşdirmələr, suyun uçotunun olmaması, hətta bizim ən böyük su anbarı mənzərə olan Mingəçevir anbarına daxil olan və oradan çoxan suların uçotunun olmaması. Yəni, tamamilə belə xoxoşalmıyıq mənzərə mövcud idi. Nöqsanların bir hissəsi qəssamüddət tərzində aradan qaldırıldı. Eyni zamanda, qanunsuz birləşdirmələr, bəlkə də yüzlərlə qanunsuz birləşdirmə mövcud idi. Ona görə bəzi sahələrdə su həddində artıq çoxox verildi, amma bəzi sahələrdə su verilmirdi. Ona görə də fermerlər, kəndlilər haqla olaraq öz narazılıqlarını bildirirdilər ki, onlara su çatmır. Yerlərdə inzibati resurslardan istifadə olunurdu, yerli icra orqanları özəlrinə yaxın olan fermerlərə suyun verilməsini təmin edirdilər, ancaq bəzə fermerlər problemi ilə üzləşirdilər. Xüsusilə nəzərə alsaq ki, keçən il və 2019-cu ildə quraqlıq olub və istisna edilmir ki, quraqlıq bu il də davam etsin. İbət ki, bizim azad edilmə torpaqlarımızda çox böyük su mənbələri var və mənfur düşməni bizi bu mənbələrdən məhrum etmədi. Bu razıdır? Ən böyük çay mənzərə olan Tərtər çayının mənbəyi Kəlbəcər rayondur. Ancaq Tərtər çayının sularından biz məhrum idik. Çünki Sərsəng, Suqovuşan su anbarları ermənilərin əlində idi, suyu kəsirdilər və biz məcbur olub bu bölgələrdə yüzlərlə subartezian quyusu qazmıyıq. Bunun da böyük maliyyə yükü var. Həmin onları qazılmasında, həmdə ki, istismarında, çünki enerji sərf olunur. Biz Suqovuşan qəsəbəsini azad edəndən sonra artıq suyun axını təmin edilib, ancaq indi kanallar problemi üzə çıxıb. Çünki bu kanallar uzun illər tərzində istifadəsiz qalıb.

Bizim digər çaylar mənzərə oradan mənbə alırmı? O razıdır keçir. Həkkəri çay, Bazarçay, Oxçuçay, Xaçnəçay. Onların bir çoxu Araz çayına axırmı? Çayların boyu orada su anbarları tikilməsi nəzərə alınmalıdır. Bu ilin Dövlət İnvestisiya Proqramına və azad edilmə torpaqlarda görüləcək işlərə bəslə proqramı bu, mütləq salınmalıdır. Hesab edirmə ki, bunların layihələndirilməsi və tikintisinə start verməliyik. Bir daha demək istəyirəm, orada onsuz da torpaqlar çox münbitdir. Amma su verilmədən sonra məhsuldarlıq daha da artacaq və biz zərər təhlükəsizliyimizi böyük dərəcədə özümüz həll edə bilərik. Söz verilir Əhəlin Mustafayev. Bu məsələ ilə bəslə hansı işlər görülməli və hansı işlər görülməli?

Baş nazirin müavini Əhəlin Mustafayev çıxış edərkən dedi:

-T??kkür edir?m, c?nab Prezident.

Möht?r?m c?nab Prezident, su ehtiyatlar?ndan s?m?r?li istifad?nin t?min edilm?sisi su t?s?rrüfat?n?n idar? olunulmas?n?n t?kmill??dirilm?si v? bu sah?d?f?aliyy?tin?qlaq?l?ndirilm?si m?qs?dil? müvafiq S?r?ncam?n?zla k?komissiya yarad?lm??d?r. Komissiya ölk? ?razisind? su anbarlar?nda yaranm?? v?ziyy?ti, suvarma mövsümünün ba?lanmas?n?n?z?r? alaraq operativ t?dbirl?rin görülm?si m?qs?dil? f?aliyy?tini intensiv formada t??kil etmi?v? bütün aidiyy?ti qurumlar?n koordinasiya s? t?min olunmu?dur.

M?M?lum oldu?u kimi s?sas su anbarlar?nda su ehtiyatlar?n?n h?cmi ilb?il azalm?? v? komissiya f?aliyy?t? ba?lad??? ?r?f?d? suyun h?cmi h?tta 2019-cu ild?n d? a?a?? olmu?dur. Bel? ki, 2020-ci il aprelin 30-da ölk?nin ?sas su anbarlar?nda suyun h?cmi 2019-cu ilin müvafiq dövrü il? müqayis?d? 1,4 milyard kubmetr, sad?c? Ming?çevir su anbar?nda 1 milyard kubmetr az olmu?dur. ?l?rzind?d? ümumilikd? su anbarlar?, o cüml?d?n Ming?çevir su anbar?na daxil olan suyun h?cminin a?a?? olmas?na baxmayaraq s?sas ehtiyatlar?n?n plan? v? optimal istifad?si istiqam?tind? görülm?n t?dbirl?r say?sind? ilin sonuna ?sas su anbarlar?nda suyun h?cmi 2019-cu ilin müvafiq dövrü il? müqayis?d? 3,320 milyon kubmetr, o cüml?d?n Ming?çevird? 240 milyon kubmetr çoxalm??d?r. Suya q?na?t imkan?ver?n ?sas amil?m?rd?n biri sudan energetika m?qs?dl?ri üçün istifad?nin suvarma v? kommunal m?qs?dl?ri üçün istifad?y? uy?unla?d?r?lmas?d?r. Xüsusi ?h?miyy?t? malik Ming?çevir v? Ceyranbatan su anbarlar? üzr? suvarma, içm?li su t?chizat? v? energetika m?qs?dl?ri üçün sudan istifad? rejimi t?sdiq olunmu?, h?tta Ming?çevir su anbar?ndan sudan istifad? üzr? h?r 10 günd?n bir yenil?n?n i? rejimi t?tbiiq edilm?dir. Bel? ki, su ehtiyatlar?n?n azl??? s?b?bind?n Ming?çevir su anbar?, sad?c?, çoxillik nizamla qabiliyy?tind? deyil, h?tta haz?rda illik t?nziml?nm? qabiliyy?tini d? itirmi?dir.

Haz?rda ölk?nin su ehtiyatlar? sah?sind? g?rgin v?ziyy?t t??ssüf ki, davam edir. ?sas su anbarlar?nda 20,5 milyard kubmetr tutuma qar?? k?skin a?a?? s?viyy?d? c?mi 10,5 milyard kubmetr su mövcuddur, onun da 8,6 milyard kubmetri ölü h?cmdir. Bu bax?mdan, aq?samüdd?ti h?d?f s?sas su anbarlar?nda suyun h?cmini ?vv?lki üç ill? müqayis?d? daha yüks?k s?viyy?y? çatd?rmaq, bel?likl? növb?ti suvarma mövsümün? nisb?t?n daha yax?? v?ziyy?td? daxil olmaq, sonra is? suyun h?cmini minimum 2016-c? ilin s?viyy?sind? uy?unla?d?rmaq d?r.

Möht?r?m Prezident, Nazirl?r Kabinetinin S?r?ncam? il? su ehtiyatlar?n?n formala?mas? v? istifad?si üzr? ümumi d?y?r?l?ndirm?l?rin apar?lmas?na imkan ver?n su t?s?rrüfat? balans? tarixd? ilk d?f? t?sdiq edilm? v? yeni yarad?lan elektron su t?s?rrüfat? informasiya sistemin? integrasiya olunmu?dur.

C?nab Ali Ba? Komandan, Sizin r?hb?rliyinizl? ölk?mizin ?razi bütövlüyünün t?min edilm?si biz? imkan verir ki, növl?növb?ti ilin su t?s?rrüfat? balans? haz?rlanark?n?i?aldan azad olunmu??razil?rimiz üzr?d? su ehtiyatlar?n? qiym?t?l?ndir?ki. Siz art?q qeyd etdiyiniz kimi, ölk?miz ?razi bütövlüyünü b?rpa ed?nd?n sonra xalq?m?z h?rt?r?fli dividendl?r ?ld? ed?c?k v? bu bax?mdan su resurslar?n?n art?r?lmas? da bu sah?l?rd?n biridir.

Qaraba? bölg?si su ehtiyatlar? il? z?ngindir. N?hay?t uzun fasil?d?n sonra Qaraba??n su ehtiyatlar?n?n v? bundan istifad? m?s?l?l?rinin yenid?n qiym?t?l?ndirilm?si diqq?t m?rk?zind? olacaq. Art?q qeyd etdiyiniz kimi, bir s?ra çaylar?m?z, 12 ?sas çay?m?z var. Bir neç?sini m?n qeyd etm?k ist?yir?m. T?rt?rçay, onun illik su ax?n?n h?cmi 577 milyon kubmetrdir. H?k?ri çay? - 341 milyon kubmetr, Qarqarçay - 54 milyon kubmetr, Quruçay - 54 milyon kubmetr, Xaç?nçay - 40 milyon kubmetr, Könd?l?nçay - 22 milyon kubmetr v? dig?r daha kiçik çaylar.

Eyni Eyni zamanda, çaylar ya??? v? qar? sular? il? qidalan?r. Qeyd etm?liy?m ki, Araz çay?n?n ölk?mizin ?razisind?n keç?n hiss?sind? Az?rbaycan?n tam n?zar?t? t?min edilm?dir v? bu da biz? ?lav? dividendl?r g?tir?c?k. Bu ?razil?rd? müxt?lif dövrl?rd? su anbarlar? tikilm?dir. Bir s?ra anbarlar?n adlar?n? da ç?km?k ist?rdim. Xudaf?rin su anbar? 1,6 milyard kubmetr su h?cmind?dir. Q?z qalas? su anbar? tikilm?kd?dir. 62 milyon kubmetr. S?rs?ng su anbar? 565 milyon kubmetr h?cmind?dir. Suqovu?an su anbar? - 6 milyon kubmetr, Xaç?nçay su anbar? - 23 milyon kubmetr, Könd?l?nçay kiçik su anbarlar? - 14,8 milyon kubmetrdir. T?qribi hesablamalara gör?, Az?rbaycan 2 milyard kubmetrd?n art?q su ehtiyat?ndan daha s?m?r?li istifad? etm?k imkan? ?ld? etmi?dir. Eyni zamanda, su t?l?bat?n?n d?d?d?l? etibar?l? imkanlar?n yenil? imkanlar? yaran?r v? bu da su t?hlük?sizliyimizin t?min olunmas? bax?mdan çox ?h?miyy?tlidir.

Su ehtiyatlar?ndan istifad?d? s?m?r?liliyin art?r?lmas?, artan t?l?bata uy?un dayan?ql? su t?chizat?n?n t?min edilm?si, su t?s?rrüfat?n?n idar? edilm?sini t?kmill??dirilm?si m?qs?din? nail olunmas? üçün milli strategiya v? onun h?yata keçirilm?si üzr? f?aliyy?t plan?n?n layih?l?ri art?q haz?rlanm??d?r. M?hdud su ehtiyatlar?n?n ?dal?tli, optimal v? proporsional bölgüsü prinsipi ?sas?nda 600 min? yax?n yazl?q v? pay?zl?q ?kin sah?si üzr? bütün maraql? t?r?fl?rin imzalad??? suvarma qrafikl?ri t?rtib olunmu?dur. Öt?n ilin k?skin su çat??mazl??? ?raitind? 1,4 milyon hektar sah?d?

kənd təsərrüfat bitkiləri orta hesabla 3,2 dəfə suvarma suyu ilə təmin edilmişdir. Nəticədə pambıq, çuğundur, qarğıdalı, tütün, kartof, tərəvəzlər, üzüm və sair bitkilərin istehsalı vəvəlləki nisbətin müəyyən qədər artmışdır. Bununla belə, son illər davam edən quraqlıqlar və su anbarlarında kifayət qədər su toplanmaması öz mənfəətini göstərmiş, suya tələbatın tam və ya vaxtında ödənilməsinə, xüsusilə suya tələbkar bitkilərin üzərindəkin sahələrinin azalmasına səbəb olmuşdur. Suvarma sahəsində bitkilərin azaldılması məqsədlə prioritet hesab edilən suvarma kanalları yeni qurulması üçün texniki-iqtisadi əsaslandırılmış və layihəsinin hazırlanması istiqamətində illər davam etdirilir. İlk növbədə, Qızılqaya, Xanarx və Tərtərçay-Sol Sahil qeyd etdiyiniz Suqovu anbarından qidə qidalanır. Bu kanalların və Qusarda yerləşən Yuxarı Zeyxur kanalının yeni qurulması texniki-iqtisadi əsaslandırılmış və layihəsinin hazırlanması məqsədlə tenderlər artıq bağlanmışdır. Möhtərm Prezident, bu il artıq bu kanalların yeni qurulması başlamaq zəruriyi yaranır.

Su ehtiyatları artmış və bu istiqamətdə də çayların suları yığılmış üzərində relyef uyğun su anbarlarının yaradılması çərçivəsində texniki-iqtisadi əsaslandırılmış və layihəsinin hazırlanması olan Yengicə su anbarı üzərində ekspert qiymətləndirməsinin təmin edilməsi məqsədlə müvafiq tədbirlər görülür. Eyni zamanda, Lıcaçay su anbarı üzərində texniki-iqtisadi əsaslandırılmış və layihəsinin hazırlanması işlərinin cari ilin ikinci yarısında yekunlaşdırılmış, beləliklə, su anbarının tikintisi məsələsinə baxılmasın zərərli tutulub. Cənab Prezident, beləliklə, iki anbar üzərində bu ilin ikinci yarısında müvafiq əsaslandırılmış təqdim olunandan sonra bu il ərzində tikinti məsələlərinə baxılmasın artıq reallaşsın.

Ölkə üzərində su anbarlarının lillənməsi səviyyəsi araşdırılmışdır və Pirsatçay su anbarı nümunəsində anbarların lillənmə təmizlənməsi imkanları nəzərdə tutulmuş hazırlanmış. Ölkədə üç lillənmə su anbarı var: Pirsatçay, Bolqarçay və Çırayonu rəzindəki su anbarları. Bunların araşdırılmaq üçün lazımi qüvvələr icra etməlik və onların yeni istifadə imkanları peşəkar səviyyədə araşdırılaraq təqdim olunacaq.

Neftçala şəhərinin içməli su təchizatı ilə bağlı şəhər qədər uzunluğa 40 kilometr olan magistral su kəmərinin tikintisi başa çatdırılmış və 2020-ci ilin noyabr ayından içməli suyun verilməsi təmin edilmişdir. İkinci Bakı su kəmərinin və Oğuz-Qubalı-Bakı su kəmərinin məhsuldarlığını artırılmasında ilə bağlı texniki-iqtisadi əsaslandırılmış layihənin hazırlanması, layihəsinin hazırlanaraq aidiiyyəti üzərində təqdim olunmuşdur. Ötən ilin avqust ayında keçirilən monitorinq zamanı regionlarda quraşdırılmış 460 modul tipli su sızmağı yicilə qurudan 66 qurunun suyunun lillə olmasına, mənbədə suyun olmaması, dəniz suyunun Kürçayna qarışması və ya ayda məntəqələrinə suya tələbatın mərkəzləşməsi və bəzən ödənilməsi kimi səbəblərdən fəaliyyətinin dayanması aşkar edilmişdir. Əhalinin içməli su ilə təmin olunması məqsədlə modul tipli su sızmağı yicilə quruların fəaliyyətinin yaxşılaşdırılması üçün tədbirlər planı hazırlanmışdır. Ölkənin əsas hidroqovşaqlarının texniki təhlükəsizliyinin qiymətləndirilməsi məqsədlə Nazirlik Kabinetinin sərəncamı ilə komissiya təşkilində Fövqlad Hallar Nazirliyinin rəhbərliyi ilə işçi qrupu yaradılmışdır və qaldırılan məsələlərə işçi qrupu çərçivəsində baxılmasın zərərli tutulur.

Mir Mingçevir su anbarında Yuxarı Qarabaş kanalının baş suqubuledici quruluşunun yeni qurulması məqsədlə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı ilə Fövqlad Hallar Nazirliyində müvafiq vəsait ayrılaraq, baş suqubuledici quruluşunda mühəndis tədbirlərinin həyata keçirilməsinə başlanılmışdır. Antropogen təsirlərin nəticəsində formalaşan sızmaqların suyunun istifadəsi məqsədlə aparılmış monitorinq zamanı ümumi həcmi 122 milyon kubmetr olan 43 dədə sızmağı müəyyən edilmişdir. Götürülmüş su nümunələri 40 dədə sızmağı suvarma və texniki məqsədlər üçün yararlı olduğunu göstərmişdir. Məzəl rayonundakı belə göllərdə istifadəsi məqsədlə nasos stansiyası quraşdırılmış və su Baş Mədan kanalına verilməyi başlanılmışdır. Kanala ötürülən su hesabına üç rayonda – Məzəl, Saatlı, Sabirabadda 5 min hektardan çox əkin sahəsinin suvarılması mümkün olmuşdur.

Suyun Suyun mənbədə götürülməsində nəson istehlakçılar bütünlükdə rəhbərliyə üzərində uçotun və dəqiq qiymətləndirmənin aparılması vacib məsələ kimi qarşı məzədə dayanır. Hazırda aidiiyyəti qurumlar tərəfindən fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun olaraq su və su təsərrüfatı obyektlərində nəzarətdənkən istifadənin aradan qaldırılması, inventarlaşdırmanın aparılması, uçotun təkmilləşdirilməsi ilə bağlı tədbirlər görülür.

Möhtərm cənab Prezident, ilk növbədə, Kürçay boyunca və digər su hövzələrində monitorinqlər aparılmış, yığılır belə nəzarətdənkən qarşı məzədə dayanır. Bunların böyük hissəsi aradan qaldırılırsa, amma bəzi davam edir və hesab edirik ki, davamlı aparılmalıdır. Bitkilərin azaldılması üçün nəzarətdənkən, uçotdankən istehlakın qarşı birmənalı alınmalıdır. Əsas su və su təsərrüfatları obyektlərində aidiiyyəti qurumlar tərəfindən 25 dədə müasir ölçmə cihazları quraşdırılmışdır, əlavə 31 cihaz quraşdırılacaq. Cənab Prezident, Mingçevir gölünün tökülmə suya və çaxan suya artıq müasir cihazlarla nəzarət olunur, uçot müasir cihazlar vasitəsilə aparılır. Bu ayın sonundakı bizim bütün su anbarları məzədə, çayları məzədə müasir cihazların quraşdırılması başa çatdırılacaq və biz

d?qiq uçota malik olaca??q. Eyni zamanda, bu cihazlar birba?a elektron su t?s?rrüfat sistemin? birl???r?k insan amili d? aradan qald?r?lacaq v? biz d?qiq bil?c?yik ki, harada n? q?d?r su ax?r v? hans? hallarda n? q?d?r suyumuz var.

Möht?r?m c?nab Prezident, su ehtiyatlar?ndan s?m?r?li istifad?nin t?min edilm?s? il? ba?l? göröl?n i?l?r bar?d?? geni? hesabat haz?rd?r v? yax?n günl?rd? daha geni? formatda Siz? t?qdim olunacaqd?r.

Diqq?tiniz? gör? t???kkür edir?m.

XXX

Prezident ?lham ?liyev: ?ndi bütün bu i?l?rin h?yata keçirilm?s? üçün bizim maliyy? imkanlar?m?z, ?lb?tt? ki, ss?f?rb?r? olmal?d?r. Bütün b?dç?s? kifay?t q?d?r imkanlar yarad?r. H?m sosialyönümlü b?dç?dir, h?m kifay?t q?d?r i?nvestisiyalar üçün imkan yarad?r, h?m d? dövl?t investisiya proqram? x?tti il?, eyni zamanda, xüsusi? azad edilm? tor?torpaqlarda göröl?c?k i?l?r? daha da böyük d?st?k verm?k üçün v?sait n?z?rd? tutulub. Maliyy? naziri b?dç?nin parametrl?ri haqq?nda v? maliyy? t?minat? il? ?laq?dar m?lumat versin, ç?unki burada heç bir yubanma olmamal?d?r. Biz q?sa müdd?t ?rzind? böyük i?l?r görm?liyik v? bu bar?d? m?lumat verin.

Maliyy? naziri Samir ?rifov ç?x?? ed?r?k dedi:

- Çox sa? olun, möht?r?m c?nab Prezident.

Hörm?tli mü?avir? i?tirakç?lar?.

Yola sald???m?z 2020-ci il Azərbaycan dövl?ti v? xalq? üçün ?n yaddaqalan v? ?anl? dövr kimi tarix? yaz?l?r. Möht?r?m c?nab Prezident, son 17 il ?rzind? Sizin r?hb?rliyinizl? ölk?d? h?yata keçirilm? iqtisadi v? h?rbi potensial?n art?r?lmas?, beyn?lxalq ?m?kda?l???n geni?l?ndirilm?s? v? beyn?lxalq müst?vid? mövqel?rimizin möhk?ml?ndirilm?s? i?stiqam?tind? m?qs?dyönlü siyas?t, dövl?t v? ordu quruculu?u v? 44 gün davam ed?n V?t?n müharib?sind? i?alç? Erm?nistan üz?rind? parlaq q?l?b? qazan?lmas?n?, i?al?ndak? tarixi torpaqlar?m?z?n azad olunmas?n? t?min etmi?dir. Sizin maliyy? orqanlar? v? hökum?t qar??s?nda qoydu?unuz ?sas, ?n ümd? v?zif?l?rd?n biri i?aldan azad olunmu? ?razil?rin tezlikl? b?rpa edilm?s? üzr? i?l?rin h?yata keçirilm?s?, h?min regionda müvafiq infrastruktur?n yarad?yarad?lmas? v? bununla? ?laq?dar müvafiq maliyy? v?saitl?rinin t?min edilm?s?idir. Bununla? ?laq?dar Sizin tap???n?za ?sas?n, 2021-ci ilin t?sdiq olunmu? dövl?t b?dç?sind? m?qs?dli olaraq b?rpa, yenid?nqurma i?l?rinin apar?lmas?, eyni zamanda, h?min regionun Azərbaycan iqtisadiyyat?na reintegrasiyas?n?n t?min edilm?s? üçün 2,2 milyard manat v?sait n?z?rd? tutulub.

Eyni Eyni zamanda, Sizin qar??m?zda qoydu?unuz dig?r vacib s?m?l? Azərbaycan Ordusunun t?chizat?, Azərbaycan s?rh?dl?rinin b?rpa edilm?s? üzr? i?l?rin maliyy?l??dirilm?s?inin t?min olunmas?d?r. Bu v?zif?l?rin h?yata keçirilm?s? üçün d? dövl?t b?dç?sind? müvafiq v?saitl?r n?z?rd? tutulub. Qeyd etm?k ist?rdim ki, ümumilikd? 4,6 milyard manat maliyy? t?minat? yarad?l?b. Bununla? ?laq?dar n?z?r? al?nmam?? dig?r t?dbirl?rin h?yata keçirilm?s? üçün mü?yy?n ehtiyat v?saitl?r d? n?z?rd? tutulub. Onu da bildirm?k ist?rdim ki, bu v?saitl?rin ayr?lmas? il? yana??, dövl?t b?dç?s? il? ölk?mizin ?n?n?vi dövl?t v?zif?l?rinin, n?z?rd? tutulmu? bütün sosial proqramlar?n h?yata keçirilm?s?i v? bir s?ra t???bbüsl?rin icra olunmas? da n?z?rd? tutulub. O cüml?d?n Sizin tap???n?za ?sas?nda t?hsil kreditl?rinin verilm?s?i üzr? xüsusi bir mexanizmin haz?rlanmas? üçün mü?yy?n maliyy? t?minat? n?z?rd? tutulur ki, müvafiq q?rar q?bul edildikd?n sonra bu mexanizm i?sal?na bil?r.

Dig?r t?r?fd?n ?ponu?da n?z?r? almaqlaz?md?r ki, 2020-ci il ölk? iqtisadiyyat? üçün sosial-iqtisadi c?h?td?n kifay?t q?d?r mür?kk?b bir il olmu?dur. Bu da bütün dünyada ba?vermi? prosesl?rd?n ?r?li g?l?n m?s?l?dir. Ç?unki ölk?miz xarici m?n?li ?oklara m?ruz qal?b. Bu, ?sas?n, global koronavirus pandemiyas? v? onun ölk? iqtisadiyyat?

üçün yaratd??? m?nfi f?sadlard?r. H?min m?nfi t?sirl?rin azald?lmas? üçün öt?n il xüsusi olaraq v?saitl?r ayr?lm??d?r. 2021-2021-ci ild? d? ayr?lm?? h?min v?saitl?r, eyni zamanda, dövl?t büdc?sind?n, ?lav?a olaraq mü?yy?n dövl?t fondlar?ndan, dig?r büdc?d?nk?nar imkanlardan, öz?l sektordan v? maliyy?-bank sektorundan v?saitl?rin s?f?rb?r edilm?si proqram? h?yata keçirilmidir. H?min proqram?n 2021-ci ild? d? icra olunmas? üçün v?saitl?r n?z?rd? tutulub. O cüml?d?n sahibkarlara güz??tli ?saslarla kreditl?rin ayr?lmas? üçün mü?yy?n dövl?t z?man?tl?rinin verilm?si, eyni zamanda, h?min z?man?tli kreditl?rin faiz d?r?c?l?rinin subsidiyala?d?r?lmas? üçün v?saitl?r n?z?rd? tutulmuşdur. Bu Bununla yana??, ?n?n v? olaraq ipoteka proqramlar?n?n h?yata keçirilm?si üçün d? dövl?t büdc?sind? v?saitl?r n?z?rd? tutulub. Bu v?saitl?r, eyni zamanda, Az?rbaycanda sosial m?nzill?rin tikintisi m?s?l?l?rini d? ?hat? ed?c?k. Bu m?qs?dl?r üçün növb?ti ilin büdc?sind?n 152 milyon manat v?sait n?z?rd? tutulub.

H?rbi qulluqçular?n m?nzil-m?i??t ??raitinin yax??la?d?r?lmas? m?qs?dil? Sizin müvafiq F?rman?n?z?n icras?? olaraq son ill?r ?rzind? v?saitl?r ayr?l?r v? bu il d? bu m?qs?dl?r? 35 milyon manat v?sait ayr?l?b. Dig?r t?r?fd?n, b?zi dövl?t ?irk?tl?rinin ?haliy? göst?rdiyi xidm?tl?rin subsidiyala?d?r?lm?? qiym?tl?rl? h?yata keçirilm?sini n?z?r? almaqla dövl?t t?r?find?n h?min ?irk?tl?r? mü?yy?n subsidiyalar?n verilm?si n?z?rd? tutulur.

Onu da dem?k ist?rdim ki, yerli g?lirl?rl? x?rcl?r aras?nda da müsbt d?yi?iklikl?r mü?ahid? olunmaqdad?r. Art?rtq ölk?mizin 42 ??h?ri v? rayonu öz g?lirl?ri hesab?na öz x?rcl?rini t?min etm?k iqtidar?ndad?r. Yerd? qalan rayonlar?n x?rcl?ri il? g?lirl?ri aras?nda k?sirin maliyy?l??dirilm?si üçün dövl?t büdc?sind?n dotasiyalar?n verilm?si davam etdiril?c?k.

Xi Xüsusi olaraq qeyd etm?k ist?rdim ki, k?nd t?s?rrüfat? sah?sind? proqramlara v?saitin ayr?lmas? davam etdirilir. Bu m?qs?dl? növb?ti ilin büdc?sind? d? 460 milyon manatdan çox v?saitin ayr?lmas? h?yata keçiril?c?k. Bu v?sv?sait hesab?na h?m fermerl?r? mü?yy?n subsidiyalar?n verilm?si o cüml?d?n ?rzaql? kin? sah?si üzr? v? son zamanlar dig?r yeni subsidiyala?d?rma mexanizml?rinin maliyy?l??dirilm?si üçün v?sait ayr?lmas? n?z?rd? tutulub.

Möht?r m?c?nab Prezident, 2021-ci il ölk? iqtisadiyyat? üçün olduqca m?suliyy?tli bir il olacaq. Hesab edirik ki, öt?n il pandemiya qar?? mübariz? t?dbirl?ri h?m s?hiyy? sah?sind? h?m d? sosial-iqtisadi sah?d? u?urla h?yata keçirilm? v? prinsip etibaril? onun k?skin f?sadlar? aradan qald?r?lm??d?r. Art?q dünyada, o cüml?d?n ölk?mizd? d? optimizm artmaqdad?r. Sizin tap??rqlar?n?z?n icras? olaraq peyv?ndin?ld? edilm?si, sözsüz ki, ölk?mizin sosial-iqtisadi inki?af?na müsbt t?sirini göst?r?c?kdir. Bununla ba?l? dövl?t büdc?sind? n?z?rd? tutulmu? müvafiq v?saitl?r d? inki?af? t?min etm?k üçün öz rolunu oynayacaq.

XXX

Prezident ?lham ?liyev: X?rcl?r? n?zar?t gücl?ndirilm?lidir. Xüsusi? dövl?t x?tti il? al?nan mallara da çox ciddi n?zar?t olmal?d?r. Çünki b?zi hallarda orada ?i?irtm?l? d? olur. B?zi hallarda dövl?t t?kilatlar? nec? dey?l?r, öz rahatlıqlar? üçün laz?m olmayan bir çox mal-material, ??ya al?rlar. Bel? hallar var. Xaricd?n avtomobill?r, texnika, mebel al?rlar. Buna son qoyulmal?d?r. Biz bütün bu yersiz x?rcl?r? son qoymal?y?q. Ona gör?, x?rcl?r? n?zar?t daha güclü olmal?d?r. v? bax?n b?lk? d? hans?sa ?lav? bir n?zar?t mexanizmi d? t?tbic? edil? bil?r? ?kincisi, büdc?mizd? neftin qiym?ti 40 dollar götürülüb. Bu çox konservativ, y?ni, mühafiz?kar yana?mad?r. Ancaq indi dünya bazar?nda neftin qiym?ti 50 dollardan çoxdur. ?lb?tt?, proqnoz verm?k ç?tindir, amma n?z?r? alsaq ki, pandemiya, bu il sona çatacaq, - art?q bir çox ölk?l?rd? peyv?ndin?m?i?l?ri d? gedir, - v? bel?likl? iqtisadi f?all?q artacaq, gedi?-g?li? artacaq, hava n?qliyyat? v? dig?r sah?l?r aç?lacaq, yanaca?a daha da böyük t?l?bat olacaq. Y?ni, kifay?t q?d?r böyük ehtimal v?ar ki, neftin qiym?ti h?n halda 50 dollardan a?a?? olmayacaq. Bunu n?z?r? alsaq, bizd? profisit yaran? bil?r v? siz indid?n fikirl??in, bu profisit hans? istiqam?tl?r? yön?ldil? bil?r. Ola bil?r ki, biz Neft Fondundan transfertl?ri azaldaq, ?g?g?r v?sait? ehtiyac olmayacaqs? ?g?r ?razil?rin b?r pas? üçün n?z?rd? tutulan 2,2 milyard manat v?sait kifay?t etm?zs?, onda ola bil?r bu v?said?n y?ni, ?g?r profisit yaranacaqs?, o istiqam?tl?rd? d? istifad? etm?k olar. H?r halda, bu bunu h?yat göst?r?c?k. Birinci rübün yekunlar?na baxd?qda gör?c?yik ki, iqtisadiyyat hans? istiqam?td? gedir v? ümumiyy?tl?, dünyada hans? prosesl?r gedir.

KKeç?n il sosial sah? il? ba?l? çox böyük il?l?r görüldü. M?n bu bar?d? art?q qeyd etdim? ?ndi ?g?r hans?sa ?lav? olarsa, ?m?k v? ?halinin sosial müdafi?si naziri qeyd etsin. Eyni zamanda, bu il biz ??hid ail?l?ri üçün daha böyük h?cmd? evl?rin verilm?sini t?min etm?liyik. Bütövlükd? 9 mind?n çox ??hid ail?si dövl?t t?r?find?n evl?rl? v? m?nzill?rl? t?nt?min edilib. Keç?n il 1500 ??hid ail?si üçün evl?r n?z?rd? tutulurdu. ?m?k v? ?halinin sosial müdafi?si naziri bu

yaxşnlarda mən mruz? edib ki, yanvarın 15-də bu 1500 ailə evlərlə təmin olunacaq. Bu proqram bu ilə də davam etdirilmişdir. Vətən müharibəsində ??hid olmu? qəhrəman hərbiçilərimizin döşmələri na, yaxşnlara na evlər veriləcəkdir. Onu da bildirməliyəm ki, bundan sonra məcburi köçkünlər üçün evlər ancaq azad edilmiş torpaqlarda tikiləcəkdir. Bəzi layihələr davam edir, bəzi layihələr başa çatmaq üzrədir. Əndi Füzuli rayonunda, Horadizdə və başqa bir kənddə evlər tikilibdir, onlar ??lət ki, köçkünlər verəcəkdir. Ancaq bundan sonra daha Bakıda, Gəncdə, Sumqayıt, Mingəçevir və hətə hansı bir başqa yerdə köçkünlər üçün evlər tikilməmişdir. Köçkünlər, yəni, keçmiş köçkünlər üçün evlər ancaq azad edilmiş torpaqlarda tikiləcəkdir və biz bunu da xüsusi proqram şərsində həyata keçirəcəyik. Bunu hər kəs bilməlidir və istərdim ki, bunu hər kəs bilsin. Bu, çox dəli yanaşmadır.

Bu yaxşnlarda müəviri keçirən məni məlumat verildi ki, bütövlükdə keçmiş məcburi köçkünlərin 52 faizi və hətərdə məskunlaşmışdır. Bu insanlar böyük kənd yerlərindəndir, salınmış, ancaq nədənsə məskunlaşma və hətərdə aparılmamışdır. Bu insanlar yenidən rayon yerlərində qaytarmaq üçün xüsusi proqram olmalıdır. Mən bu yaxşnlarda Prezident Administrasiyasına göstəriş verdim ki, köçkünlər arasında sorğular keçirilib, keçirilməlidir, onlar nəniyyətə öyrənilməlidir. Həm evlərlə təmin olunmuş köçkünlər, həm də bu gün qədr yataxanalarda, yaxud da uzaq bağçalardada ayaq vətəniyyətə ya ayaq köçkünlər arasında sorğular keçirilməlidir ki, biz real vəziyyəti bilək. Özümüz-özümüzü aldatmamalıyıq, real vəziyyəti bilməliyik. Xahiş edirəm köçkünlərdən, onlara sual verəndə səmimi cavab versinlər - öz dədə-baba torpaqlarına getmək fikirləri var, yoxsa yox. Biz bildirsənlər, biz də bilək və buna görə öz bərpası üçün hətə keçirməliyik. Mən tam təmin məni, keçmiş köçkünlərin mütləq kəndiyyətə böyük həvəslə öz döşmə torpaqlarına qaydacaqlar. Buna nail olmaq üçün dövlətə ləndən gəlmiş siyrməyə cək. Ancaq, eyni zamanda, bizdə rəsmi məlumat olmalıdır. Ona görə bu sorğunun keçirilməsi hesab edirəm ki, bir çox suallara cavab verəcəkdir. Əndi sorğuda hansı suallar olacaq, onu siz fikirləşin. Bəli, ailənin tərkihi, ondan sonra hərada iştirak, iştirak razıdarmı, razı deyilmi, o ailələrin maddi vəziyyəti, məsələlər, gəlirləri, onların sahibkarlıq fəaliyyəti vardır, yoxdur, onların arasında iştirak rəndə qədrdir, bütün bu suallar verilməlidir. Şərsə sual onları öz torpaqlarına qaytarmaq istəkləri ilə bağlı olacaqdır. Bu, öz yerində. Ancaq bildirmək istəyirəm ki, məcburi köçkünlər üçün üçün nəzərdə tutulmuş evlərdə hid ailələrin verəcəkdir. Bu qərar məni qəbul etdim. Artıq göstəriş verdim ki, Dövlət qəçqənkomun balansında olan mənzillər məni kəndə halinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin balansına verilsin. Kifayət qədr böyük bir proqramdır. Ona görə həni müharibəyə qədr növbədə dayanan ??hid ailələri yerləndirilmişdir bu evlərdə. Eyni zamanda, ikinci Qarabaş müharibəsində ??hid olmu? qəhrəman hərbiçilərimizin yaxşnları bu evlərdə yerləşdirilmişdir. Bu, dəli qərdər. Hesab edirəm ki, köçkünlər, başqa layəni, keçmiş köçkünlər bunu düzgün anlayacaqlar. Mən hər şeyi həni necə var elə də deməmm. Mən bilirəm ki, onlar bu evləri uzun illər idi gözləyirdilər, amma indi torpaqlar azad olunub. Ona görə, keçmiş köçkünləri Bakıda, Gəncdə, Sumqayıtda yerləşdirmək heç bir məntiqə səmmər. Onlar üçün nəzərdə tutulmuş evləri ??hid ailələrin vermək çox düzgün qərdər.

Əndi məruzə edin, hansı ilə rəndərdə tutulur? Mən artıq giriş sözümdə dedim ki, ??hid ailələri üçün müavinət 300 manatdan 500 manata artmışdır. Digər artımlar da var. Bu haqda və görülməli ilə haqqında məruzə edin.

XXX

məni kəndə halinin sosial müdafiəsi naziri Sahil Babayev çəxəndərək dedi:

- Möhtərm cənab Prezident, 2020-ci ilə bütün sosial ödənişlər vaxtında və tam kəndə həyata keçirilib. Sizin müvafiq Şərncəmənzilə 2020-ci ilin vəvə ləndə bütün pensiyalar ölkə üzrə 16,6 faiz indeksasiya olunaraq artmışdır. Ümumi ümumilikdə 2020-ci ilə pensiya ödənişləri 2019-cu illə müqayisədə 20 faiz artmışdır. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqəddiri 25 faiz, sosial müavinət 15 faiz artmışdır. Ümumilikdə bu ödənişlər 2 milyondan çox vətəndaş məni zərərətə etdi. Aparılan islahatlar nəticəsində Azərbaycanda orta pensiya məni bəli 13 faiz artaraq 300 manata, ya da görə pensiya məni orta məni bəli 13 faiz artaraq 330 manata çatmışdır. Həni minimum həndə orta pensiya məni aləcəli qabiliyyətə indeksin görə Azərbaycan MDB məni kanada öz liderliyini qorumudur.

Ünvanlı sosial yardım mexanizminin də həni dairəsi genişləndirilmişdir. 2020-ci ilə 77 min ailənin 322 min üzvünə ünvanlı yardım ödənilmişdir. Bu, 2019-cu illə müqayisədə 19 min nəfər çoxdur və 15 faizlik artımla orta aylıq ödənilmə məni bəli 240 manata çatmışdır. Sizin tapşırıqlarınza uyğun olaraq bütün sosial ödənişlərin həyata keçirilməsində avtomatlaşdırma, elektronlaşdırma tədbirləri görülmüş, vətəndaş məni mur tərmas minimuma endirilmişdir.

Bunun nəticəsidir. 2020-ci ildə artıq həmişə müavinət və təqaüd, həmişə pensiyalar üzrə 95 min təyinat məhz elektron portal üzərindən hər hansı bir təmas olmadan həyata keçirilmişdir. Eyni zamanda, əsasən pensiya iştirakinin, əsasən və saxta illik iştirakinin və digər ödənişlərin artırılması nəticəsində illərində 125 milyon manat qənaətləndirilmişdir. Digər tərəfdən, yəni artıq nəticəsidir illərində 160 milyon manatlıq qənaətləndirilmişdir. Ümumi məbləğin 250 milyon manat dövlət büdcəsinə ödənməsi, 35 milyon manat isə Pensiya Fondunun 2021-ci il üçün ehtiyatına yönəldilmişdir.

Cənab Prezident, qeyd edim ki, ümumilikdə son iki illərində həlqi ödənişlərin 1 milyard manat artmasına baxmayaraq, dövlət büdcəsinin transfertinin məbləği azalmı və ümumilikdə 570 milyon manat vəsait dövlət büdcəsinə qaytarılmışdır. Siz qeyd etdiyiniz kimi, İkinci Qarabağ müharibəsində həlakətə məruz qalan, yaralanan şəxslərimizin ailələrində dəstək verilməsi üçün dövlət mexanizmləri hazırlanmışdır. Sizin Sərəncamınızla dekabrın 31-də həlakətə məruz qalanların təqaüdü 500 manata, 1-ci qrup müharibə illiklərinin təqaüdü 400 manata, 2-ci qrup müharibə illiklərinin illiklərinin təqaüdü 350 manata, 3-cü qrup illiklərinin təqaüdü isə 300 manata qaldırılmışdır. Milli qəhrəmanlar məzəni təqaüdləri 1800 manata çatdırılmışdır. Sizin Sərəncamınızla yeni bir təqaüd vəsaiti Müharibə Şəhərcikləri Mərkəzi Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqaüdü təsis olunmuş, onun da məbləği 2000 manat olaraq müəyyən edilmişdir. Təqaüdlərin artırılması, ümumilikdə 100 min dək insanın həyatıdır. Burada müxtəlif kiçik məbləğli müavinətlər və pensiya əlavələri vahid təqaüd məbləğində birləşdirilmiş və məbləği artırmaq üçün bu rəqəmlər təsdiqlənmişdir.

Bundan əlavə, İkinci Qarabağ müharibəsi döyüldüyündən iştirak edənlər və ya həlakətə məruz qalanların ailələri ilə bəzi son bir ayda görüşmələri üçün 7 min şəxs həyata keçirilmişdir. 2300 şəxs sosial ödənişlər təyin olunmuşdur. 2000 həlakətə məruz qalanların iştirakçıları və ailələri üçün 2000 illik ödəniş ümumi proqramları nəzərdə tutulmuşdur. 2700 nəfər isə sosial-psixoloji və reabilitasiya xidmətləri göstərilmişdir. Əlavə olaraq mülki həlakətə məruz qalanların sosial ödənişlərinin hamısı prioritet qaydada təmin edilmişdir, onları ailələrində sosial-psixoloji reabilitasiya xidmətləri təqdim edilmişdir. Bu məqsədlə xüsusi iştirakçı qrupu yaradılmışdır. İştirakçı qrupunda bütün aidiyyəti dövlət qurumları və üzvləri var və əlaqələri ildən-illəyə artırılmışdır. İştirakçılar nəticəsində həlakətə məruz qalanların, müharibə yaralanan şəxslərin, müharibə iştirakçıları və sosial təminat, sosial ödənişləri, məhsul qrupları sürətlə aparılır.

Qeyd etdiyiniz kimi, 1500 həlakətə məruz qalanların, müharibə illiklərinin və evlərin verilməsi dair keçən il üçün plan məzəni idi. 1450 mənzil və fərdi ev artıq bu şəxslər üçün təqdim edilmiş və növbəti 10-15 gün ərzində 15 yanvaradək 1500 evin hamısı təqdim olunacaqdır.

Avtomobilərin verilməsi proqramı da davam etdirilmişdir. illərində 400 müharibə illiklərinin və illiklərinə verilmiş avtomobilərin təqdim olunmuşdur.

Məruzə edim ki, məhsul proqramları məzəni davamlı təmin edilmişdir. icra olunmuş məhsul qrupları üçün 100 min nəfər vəsaitə 12 min ailə isə ödəniş ümumi əlaqəli olunub. Ödəniş ümumi əlaqəli proqramı üçün Sərəncamla Fondu ilə yanaşı, BMT İnkişaf Proqramı, yerli banklar məzəni, Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə icra edilmişdir.

2021-ci il üçün hədəfimiz, illiklərdəki Sizin tapşırıqlarınızın uyğun olaraq bu proqrama əlaqəli olan ailələrin sayının artırılmasıdır. 16 min ailənin həyata keçirilməsi planlaşdırılır. Haqq ödənilməli ictimai iştirakçı proqramı icra olunur və yaradılmışdır. 38 min daimi iştirakçının 98 faizi işləyən və təhsil alanlardır. Pandemiyanın fəsadları nəzərdə tutulmuşdur. Qaldırılmışdır. Bəzi iştirakçıların planına əsasən yaradılmışdır. 50 min iştirakçıya müvafiq yerləri 75 faiz komplektləşdirilmişdir.

Dövlət iştirakçılarında yaradılan 26 min ictimai iştirakçının DOST Mərkəzinə ötürülməsi dair tapşırıqların icra olunur. Bu ildə ictimai iştirakçılar DOST Mərkəzi vasitəsilə təmin edilmişdir. Bütün bu proqramların fəaliyyətləri ictimaiyyətə açıqlanmışdır. Təmin edilməsi üçün müvafiq elektron portal da yaradılmışdır. Həmişə ödəniş ümumi əlaqəli proqramı həmişə ictimai iştirakçılar üzrə aktiv şəxslər və ya iştirakçıları vəsaitə məzəni haqqında bütün məlumatları ictimaiyyətə onlayn qaydada açıqlanmışdır. Hər kəsin istənilən məlumat almaq imkanları var.

Cənab Prezident, Sizin tapşırıqlarınızla pandemiya dövründə həssas təbəqədə olan insanlar məzəni dəstək tədbirləri icra olunmuşdur. 600 min iştirakçı, qeyri-formal iştirakçıları və şəxslər birləşməli ödənişli proqramı 190 manat məbləğində icra edilmişdir. Bu məqsədlə üçün 450 milyon manat vəsait sərəf olunmuşdur. Sosial təbəqədə olan məzəni dəstəyi ilə 110 min əziyyətli ailəyə 3 dəfə ərzaq yardımları verildi. 65 yaşdan yuxarı və tənha yaşayan şəxslər daimi sosial xidmətə götürüldü və müxtəlif sosial xidmət məzəni təmin edildiyindən həssas kateqoriyadan olan insanlar məzəni dəstək tədbirləri üçün təqdim edilmişdir. Bu proqramlar cari ildə davamlı olaraq icra edilmişdir. Həmişə sosial xidmət məzəni təmin edilməsi üçün iştirakçıların həmişə

real reabilitasiya mərkəzlərimizin bəzi bələdiyyələrinin genişləndirilməsi ilə daha çox əhaliyə xidmət göstərilsə? Məqsədləşdirilmiş proqramlar məzənsiz. Sizin tapşırıqlarınıza uyğun olaraq ilk növbədə prioritet səsə həmişə əldən azad olunmuş? razilərimizdə, həmişə onlara yaxın regionlar məzədə üstün təkilə təmin ediləcəkdir.

XXX

Prezident İlham Əliyev: Mən giriş sözümdə məqsədlərin qeyd olmasına il bəli məlumat verdim və eyni zamanda, söylədim ki, dəymiş ziyan hesablanmalıdır. Şərtiyyə bütünlüklə Azərbaycan xalqı bilsin ki, indi azad edilməmiş? razilərdə 1988-ci ildə məqsəd fondu 228 min hektar təkil edirdi, 2020-ci ildə isə cəmi 174 min hektar. Yəni, 54 min hektar məqsəd fondu məhv edilib, qırılıb və bu erməni çinayətinin növbəti nümunəsidir. Ona görə bu məsələ çox ciddi təftiş edilməlidir. Qeyd etdiyimi kimi, həmişə dəymiş ziyan hesablanmalıdır, eyni zamanda, bu məqsəd fondunun bərpası ilə əlaqədar aidiyyəti qurumların ilk növbədə Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, həmçinin Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi, qətiyyətli Nazirliyi xüsusi proqram tərtib etməlidir ki, biz erməni tərəfindən daşındırmış məqsədləri bərpa edək.

Azad edilməmiş torpaqlarda eyni zamanda dövlət təbii qoruqlar və yasaqlar olub. Mən bu məlumatda Azərbaycan xalqına çatdırmaq istəyirəm. Laçın rayonunda Qaragöl Dövlət Təbii Qoruğu 1987-ci ildə yaradılıb, 240 hektar sahəsi var idi, tamamilə məhv edilib, talan olunub və bütün ağaclar qırılıb. Zəngilan rayonunda Bəsitçay Dövlət Təbii Qoruğu 1974-cü ildə ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə yaradılıb. Bu, Avropada unikal məqsəd sayılır və burada nadir çinar ağacları var idi. Bu qoruq 107 hektar təhəssis edilib, indi isə cəmi 42 hektar qalıb. Bu erməni vəhşiliyinin növbəti təzahürüdür. Bu onu göstərir ki, onlar bəzə dəyərdə və bilirdilər ki, bu torpaqlarda müvafiqəti oturlar. Onlar bizim evlərimizi daşındırlar, tarixi abidələrimizi daşındırlar, məscidlərimizi daşındırlar, məqsədlərimizi daşındırlar. Nadir çinar məqsədsiz cəmi 42 hektar qalıb. Oraya da mütləq bir qrup ezam olunmalıdır, yerində təftiş aparılmalıdır və bu qoruq bərpa edilməlidir.

Qubadlı Dövlət Təbii Yasaqları 1969-cu ildə yaradılıb, 1988-ci ildə sahəsi 8500 hektar olub, 2020-ci ildə 6923 hektar. Yəni, 1577 hektar daşındırılıb, talan edilib.

Dağaltı Dövlət Təbii Yasaqları 1981-ci ildə Heydər Əliyev tərəfindən yaradılmışdır. 1988-ci ildə 400 hektar sahəsi var idi, hazırda 350 hektardır. Burada da 50 hektar daşındırılıb.

Laçın Dövlət Təbii Yasaqları 1961-ci ildə yaradılıb, 1988-ci ildə 7500 hektar sahəsi var idi. Hazırda 4457 hektar qalıb, 3043 hektar erməni tərəfindən məhv edilib.

Zəngilan rayonunda Arazboyu Dövlət Təbii Yasaqları 1993-cü ildə yaradılıb, sahəsi 1700 hektar idi. Hazırda cəmi 135 hektar qalıb. Yəni, 1565 hektar məhv edilib. Bu məlumat "Azərbaycan" tərəfindən "Azərbaycan" peşəkardən götürülüb və məqsəd təqdim edilib. Ona görə bir daha deyirəm ki, oraya xüsusi qruplar ezam edilməlidir, yerində baxılmalıdır və bu da sənədləşdirilməlidir, bunun dəymiş ziyanı da hesablanmalıdır və Ermənistanın növbəti ekoloji terroru kimi qeydiyyata alınmalıdır.

Azad edilməmiş torpaqlarda böyük təkinə sahələri vardır. Mən Kənd Təsərrüfatı Nazirliyini və Prezident Administrasiyasına göstəriş verdim ki, vaxt itirmədən keçən il və bu il müyyəndə cəmi 200 min hektar ərazi aparılmalıdır. Düzdür, bunun üçün biz ilk növbədə, o razılıq minalardan təmizləməliyik və artıq müyyəndə cəmi 200 min hektar ərazi götürüldü. Şərtiyyə ki, həmişə bu məsələ ilə bəli, həmişə ümumiyyətlə, keçən il görülmüş və bu il görülmüş? ki, əli barədə məlumat verilsin, verilsin, o cümlədən azad edilməmiş torpaqlarda. Çünki bizim siyasət hazırlıqları bizim yazı mövsümünə qədər aparılmalıdır. Kənd təsərrüfatı naziri, məlumat verin.

XXX

Kənd təsərrüfatı naziri Ənam Kərimov çıxış edərək dedi:

- Məhətərcanab Prezident, ölkədə 2020-ci ilin təhlükəsizliyinin təmini olunması məqsədilə müəyyən etdiyiniz vəzifələrə uyğun olaraq bu il də tədbirlər davam etdirilib. Sizin rəhbərliyinizlə müəffər Azərbaycan Ordusunun iştaldan azad etdiyi torpaqlar aqrar sektorun inkişafı üçün qarşımda yeni vəzifələr qoyub, həmçinin yeni imkanlar yaradıb.

Kənd təsərrüfatı üzrə müsbət inkişaf dinamikası 2020-ci ildə də davam edib və bu sahə üzrə 2 faiz artım, bitkiçilikdə 1 faiz və heyvandarlıq üzrə 2,9 faiz artım olub. Pandemiya dövründə aqrar sektorun fəaliyyəti mövcud çətinliklərə uyğun qurulub və kənd təsərrüfatı məhsullarının fasiləsiz istehsalı təmin edilib. 2020-ci ildə 1 milyon hektardan artıq sahədə taxılın hətə keçirilib və iştaldan azad edilən razilr hesabna növbətillrdə bu sahənin təkin balansının təqribən 10 faiz artırmıasın zərərli tutulub. Ancaq ötən il havanın quraqlıq keçməsi taxılın təsirsiz ötməyib, 100 min hektardan çox sahədə çıxış alınamayıb. Buna baxmayaraq, taxıl üzrə məhsuldarlıq ölkə üzrə 31,2 sentner təkil edib. Qeyd etmək istərdim ki, suvarma problemi yaanmayan kəsr regionlarda məhsuldarlıq xeyli yüksək olub və bir çox rayonlarda məhsuldarlıq 40 sentneri ötür. Bir sərə özlə və pilot təsərrüfatlarda taxıl üzrə məhsuldarlıq hətta 60 sentner qədər çatıb. Digər bitkiçilik məhsulları istehsalında da artım dinamikası davam edib. İlkinqmılrə görə, ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 2,5 faiz çox tər vəz, 4,2 faiz çox meyvə və giləmeyvə, 15 faiz çox tütün, 2,1 faiz çox kartof istehsal edilib. Həmçinin pambıq sahəsində yüksək nəticədə olunub. 100 min hektar pambıq sahəsində bu il 335 min tondan çox məhsul istehsal edilib və pambıq üzrə orta məhsuldarlıq vətəliki illə müqayisədə 4 sentner artıb, orta məhsuldarlıq 33,5 sentner təkil edib. Həmçinin tütün üzrə məhsuldarlıq 2019-cu illə müqayisədə 19,3 sentnerdən 22,1 sentnerə, kəkriçuğunduru üzrə məhsuldarlıq 328 sentnerdən 481 sentnerə, çitlik üzrə məhsuldarlıq 29,9 sentnerdən 32,8 sentnerə yüksəlib.

Yüksək əlavə dəyər yaradan sahələrdən biri kimi intensiv bağçılığın inkişafında müsbət nəticələr verib. 2020-ci ildə intensiv və superintensiv bağlar ümumi bağların 14 faizini təkil edib. Cənab Prezident, bu il Sizin tapşırığına uyğun olaraq, intensiv üsulla fındıq, zeytun, nar və sitrus bağlarının salınmasına görə birdəfəlik əlavə maliyyə dəstəyi göstəriləcək.

Heyvandarlıq sahəsində də müsbət dinamika saxlanılıb və təstehsalında ilkin nəticələr görə 3,1 faiz artım, süd istehsalında isə 1,7 faiz artım əldə olunub.

2020-ci ilin yanvar ayından fermerlərə subsidiyalar ödənilməsi yeni qaydalara əsasən hətə keçirilib və alternativsiz olaraq elektron kənd təsərrüfatı sistemi üzərində aparılıb. Bu gündə elektron kənd təsərrüfatı sistemində 546 mindən çox fermer qeydiyyatdan keçib. Fermerlərin kənd təsərrüfatı texnikasına olan tələbatın ödəməməsi məqsədilə nazirliyin Aqrar Kredit və İnkişaf Agentliyi tərəfindən 100-dən artıq özəl şirkətə vəsaitlə 3 min fermerə 7260 kənd təsərrüfatı texnikasının, həmçinin 8758 baş damazlıq heyvanın satılması tədirilib. Keçən il 3400-dən çox fermerə mikrokreditlər verilib.

Fermerlərin təbii fəlakətdən və digər risklərdən qorunması üçün aqrar sətə orta sistemi formalaşdırılıb. Ötən ilin ilinoyabrından heyvandarlıq və bitkiçilik sahəsində orta məhsulu fermerlərə təqdim edilib. Səməslərin komissiyası və koordinasiyası ilə fermerlərin suvarma suyunə olan tələbatın ödəməməsi məqsədilə tədbirlər davam etdirilib. "Meliorsiya və Səstərrüfat" ASC ilə birlikdə mövcud suyun dətəli və vaxtında bölüdürlməsi üçün 57 rayon üzrə 674 mindən çox su qrafiki tərtib edilib və nazirlik tərəfindən dərclə olunub. Hazırda payızlıq kəkinlərin su tələbatının formalaşdırılması üzrə işlər davam etdirilir.

İştaldan azad edilmiş torpaqlarda kənd təsərrüfatının inkişafı tədirilməsi ilə bəli verdiyiniz tapşırıqlara uyğun olaraq, işlər artıq başlanılıb. Nazirlik "Azərkosmos" ASC ilə birlikdə azad olunmuş razilrdə faktiki kəinalt torpaqların da çoxillik kəmlərin peyk təsvirləri əsasında xəritələməsini aparıb. Hazırda hətmin torpaqlarda kəkinlərin aparılması, o cümlədən çoxillik kəmlərin aqrotekniki qulluq tədbirlərinin göstərilməsi məqsədilə ilkin işlər başlanılıb.

Məhətərcanab Prezident, bu il Sizin aqrar sahədə hətə keçirdiyiniz islahatlardan bəhrələnərək nazirlik əsas diqqətini və fəaliyyətini yerlərdə fermerlərə məsləhət və informasiya xidmətinin gücləndirilməsinə, xidmətlərin daha ləçələtən edilməsinə, innovativ üsulların tətbiqinə və ləbətə, nənümdə vəzifələrdən biri kimi iştaldan azad olunan razilrdə kəkinlərin bərpasına yönəldəcək. Sizi təmin edirik ki, bu sahədə qarşıya qoyduğunuz vəzifələri layiqincə yerinə yetirmək üçün bütün səylərimizi göstərəcəyik.

Çox sa? olun.

XXX

Prezident İlham Əliyev: Azad edilmə? torpaqlarda kənd təsərrüfatının inkişaf? sistemli xarakter almalıdır və hökumət kənd təsərrüfatı Nazirliyi, qitə sədiyyat Nazirliyi bəri bədən prioritetli seçməlidir. İlk növbədə, zərərli t?hlük?sizliyin t?min edilməsi üçün hansı məhsullar? kilməlidir. Azad edilmə? torpaqların həmişə bitkiçilik, həmişə heyvəndarlıq sahəsində çox böyük potensial var. Kəlbəcər, Laçın rayonlarında çox böyük örmə sahələri, otlaq sahələri vardır. Azad edilmə? torpaqlarda sovet dövründə taxılçılıq, pambəqçılıq, üzümçülük, tütünçülük, barama, baramaçılıq, bağçılıq, heyvəndarlıq çox geniş vəs?almıd? Nəzər? almalıyıq ki, indi bizim yeni texnologiyalarımız var. Məsələn, keçən il biz pambəqçılıqda rekord göstəriciyə nail olduq. Xüsusilə nəzər? alsaq ki, 44-5 il bundan əvvəl dövlət pambəqçılıqla ciddi məhsul olmağa başlayanda hektardan məhsuldarlıq təqribən 14-15 sentner idi. Biz yavaş-yavaş məhsuldarlıq 33,5 sentnerə çatdırıldı. Deyə bilərəm ki, sovet dövründə xüsusilə pambəqçılıqda sürətlə inkişaf etdiyi 1970-ci və 1980-ci illərin əvvəllərində 2, yaxud 3 il cəmi 30 sentnerdən çox məhsul götürülmə?dir. Amma bu da son hədd deyil. Çünki məhsuldarlıqla məhsul olan rayonların siyahısına baxdıq. Orada bir neçə rayonda məhsuldarlıq çox azad?r və?kin sahələri də çox kiçikdir. Ona görə siz yenidən baxın, misal üçün, indi Samux rayonunda, Cəlilabad rayonunda, bəzi bəqə rayonlarda?kin sahələri heç 1000 hektar da deyil, bəlkə orada ümumiyyətlə pambəqçılıq inkişaf etmə?lidir, məhsuldarlıq da çox azad? s?viyyə?d?dir. Biz o torpaqlar bəqə kənd təsərrüfatı sahəsində çevirə bilrik.

Azad edilmə? torpaqlara gəliddi? biz burada bu il?ri planı? kild? görmə?liyik. Birincisi, zərərli t?hlük?sizliyi üçün. İkinci, ixrac potensialımız?n artırmalı? üçün. Biz burada da ixrac potensialımız? taxıl?ndirmə?liyik. Çünki bu yaxınlarda Rusiya t?rfindən pomidor ixracına qoyulan qadağa ləğv?tti, bizim üçün çox gözəl nilmə? oldu. Xatırlayram, bir neçə il bundan əvvəl Rusiya t?rfi biz? müraciət etmişdi ki, -o vaxt sanksiyalar t?biq olunmuşdu, -Azərbaycan Rusiyaya kənd təsərrüfatı məhsullarının ixracını artırsın. Məhz ondan sonra çox ciddi artım oldu. 92-ci il biz 4-5 il bundan əvvəl keçən il Rusiyaya pomidor ixracına baxsaq böyük fərqlə görürük. 92-ci qadağa qoyulmasaydı, - düzdür, o qadağanın bir hissəsi artıq götürülüb, - keçən il bizim ixracımız 200 min tona çatmışdı. Ancaq siz də, hökumət də bu rəqəmləri bilirsiniz, 4-5 il bundan əvvəl daha azad? idi. Yəni, demək istəyirəm ki, biz kənd təsərrüfatı ixracına yenidən baxmalıyıq. Həmişə yeni bazarlar axtarmalıyıq ki, belə xoşagəlməz hallarla üzlənməyək, həmişə kənd təsərrüfatı məhsullarının çeşidini artırmalıyıq?nən?vi bazarlar qalmaq?rti il biz yeni bazarlara cəxmal?yıq. Hesab edirəm ki, azad olunmuş torpaqlarda kənd təsərrüfatı xüsusilə bağçılıq sahəsində çox ciddi inkişaf edəcək. Çünki meyvə məhsulları istənilən bazarda qəbul olunur. Burada nə?n?vi bazarlar məhsul?n iqlimini nəzər? alsaq, ləğv? ki, bizim meyvəmizlə heç bir bəqə meyvə rəqabətə apara bilməz.

Tərtib?z? gəliddi? indi istixanalar var. Düzdür, indi burada iqlim?raiti d?var, bizim t?r?v?z t?bii ki, daha keyfiyyətli və daha ucuzdur. Ancaq, eyni zamanda, nə?n?vi bazarlarda bizim t?r?v?zimizlə yerli məhsul rəqabətə apara bilər. Amma bağçılıqda, meyvə istehsalında bizimlə heç kim rəqabətə apara bilməz.

Üzümçülüyn böyük potensial var. Sovet dövründə böyük üzüm bəqləri var idi. Mən "Azərkosmos"dan məlumat verilib ki, cəmi 1200 hektar üzüm bəqəndən qanunsuz yollarla məhsul götürülürdü. Amma böyük taxıl sahələri var. Təqribən 100 min hektar və ya 90 min hektar taxılçılıq üçün nəzərdə tutulurdu. Bu bizim üçün böyük imkanlar yaradır. Siz də baxın, bizə taxılçılıq üçün bu qədər hektar lazımdır, yoxsa yox, bəlkə bəqə sahələri yönəldək. Amma onu da bildirmə?m ki, bu Ermənistan üçün böyük itkidir. Çünki Ermənistanda ümumiyyətlə taxılaltında təqribən 200 min hektar var idi, yəni, azad edilmə? torpaqlarla bir yerdə. Ermənistanda təqribən 100 min və o vaxt i?al edilmə? torpaqlarda da təqribən 90 min. İndi onlar bundan məhrum olublar. Ləğv? ki, onların böyük problemi?ri, bizim is? böyük üstünlüyümüz yaranacaq. Ona görə bu amilləri nəzər? almalıyıq. Ləğv? ki, azad edilmə? torpaqlara qaydacaq insanlar üçün də biz indi tövsiyələr hazırlamalıyıq, məsləhətlər vermə?liyik. Ləğv? ki, orada subsidiyalama ümumi sistem? integrasiya olunacaqdır. Ancaq dövlət, - h? ki, indi vətəndaşlar oraya qaytmayb, - öz t?rfindən bütün bu il?ri görür və görmə?lidir. Biz, o cümlədən payızlıq və yaz?kin mövsümlərin hazırlama?yıq. Bizim kifayət qədər imkanımız var ki, azad edilmə? torpaqlardan bu ilin mövsümündə bol məhsul götürək.

Azad edilmə? torpaqlarda, eyni zamanda, böyük enerji potensialı var. Bəri bədən demək istəyirəm ki, məhsul azad edilmə? razılıq ya?lı enerji zonası kimi görmək istərdim. Kifayət qədər imkanlar var. Birincisi, Xudafərin və Qəz qalası hidroqov?aqlarında qurulacaq su elektrik stansiyaları böyük enerji potensialına malikdir. Bu stansiyaları?

baba?layandan sonra biz? dü??n enerji gücl?ri t?qrib?n 100 meqavatdan çox olacaqdır. Eyni zamanda, K?lb?c?r v? Laç?n rayonlarında su elektrik stansiyalar?nın yaradılması? m?s?l?si günd?likdir. M?nfur dü?m?n bu torpaqlardan ç?xanda bütün su elektrik stansiyalar?m?z?da m?hv edib. Erm?nil?r 13 su elektrik stansiyas?n?da??d?blar, m?hv edil ediblər. Görün, evl?ri yand?r?blar, me??l?ri q?r?blar, su elektrik stansiyalar?n?da??d?blar, özl?rini v?h?i kimi apar?blar. Eybi, yoxdur, biz o stansiyalar? yenid?n quraca??q. Ona gör??razil?rin b?rpaş? proqram?nda bu m?s?l? üçün v?sait ayrılmalıdır. Mütəxəssisl?r yerind? baxmalıdırlar, t?klif?r verm?lidirlər. ?lb?tt? ki, bu stansiyalar?n n? vaxt il?? dü??c?yi ard?c?ll?? müyy?n edilm?lidir. Çünki h?l? ki, orada ?hali yoxdur. Bu stansiyalar?n i?? dü?m?si oraya ?ha?halinin qaytarılması? v?siqtsadi-s?naye f?aliyy?tinin b?rpaş? il?uzla?mal?dır. Amma bu i?l?r mütl?q indid?n görülm?lidir. Bütün bu bölg? dünya üçün ya??l enerji zonası kimi bir nümun? olacaqdır. Biz dünyaya göst?r?c?yik ki, n?inki bu ?razil?ri b?rpa etdik, - m?n buna ?übh? etmirəm, - h?m d? dünyanı n? göz?l m?kanlar?ndan birin? çevirdik. Eyni zamanda, ?n müasir texnologiyalar t?tbiq edilm?lidir, iqtisadi c?h?td?n ?n s?rf?li texnologiyalar, elektrik enerjisin? q?na?t ed?n texnologiyalar v? ya??l enerji – su, kül?k, gün?? Nəz?r? əlsaq ki, b?rpaolunan enerji növ?rin? çox böyük maraq var v? keç?n il müzakir? olunan layih?l?r art?q realla??r 2240 meqavat gücünd? kül?k elektrik stansiyas?n?n tikintisin? start verilir, xarici investor bu stansiyan? öz pulu il? tik?c?k. Dig?r layih? 200 meqavat gücünd? gün?? elektrik stansiyas? n?z?rd? tutulur. Bunlar? n?z?r? əlaraq biz xarici investorlar? azad olunmu? torpaqlara c?lb etm?liyik. Çünki bu gün bu sah?y? investisiya qoymaq ist?y?n böyük transmilli ?irk?tl?rin say? kifay?t q?d?r çoxdur. B?lk? 10-a yax?n yax?n ?irk?t maraq göst?rir v? onlar üçün s?sas istiqam?t əzad edilm? torpaqlar olmalıdır. Biz öz enerji potensial?m?z? gücl?ndiririk. ?ndi gücü 300 meqavatdan çox olan Qobu elektrik stansiyas? da in?a edilir v? bu, bizim enerji potensial?m?z? gücl?ndir?c?k. Azad edilm? torpaqlarda ?n müasir standartlara cavab ver?n enerji sistemi yaradılmalıdır. Göst?ri? verilib, art?q ?u?a ??h?rin? iki x?tt? ç?kilir, biri “Az?renerji”, dig?ri “Az?ri??q” t?rfind?n. ?lb?tt?, biz bunu operativ qaydada icra etm?liyik. Çünki hazırda ?u?ada ancaq generatorlar i?l?yir. Amma azad edilm? bütün torpaqlarda bizim enerji sistemimiz? integrasiya edilm?, bir-biri il? ba?l? olan enerji sistemi yaradılmalıdır. Bu sah?d? h?m görülmü? i?l?r, h?m d? planlar haqq?nda m?lumat verm?k üçün söz energetika nazirin? verilir.

X X X

Energetika naziri P?rviz ?ahbazov ç?x?? ed?r?k dedi:

-T??kkür edirəm, möht?r?m c?nab Prezident.

44 günlük V?t?n müharib?sind? Sizin r?hb?rliyinizl? qazanılan tarixi Q?l?b?d?n sonra dig?r sah?l?rd? oldu?u kimi, energetika sah?sinin qar??s?nda da mühüm v?zif?l?r müyy?nl?dirmisiniz. Bu v?zif?l?rin ?n ba?l?cas? azad edilm? torpaqlar?m?zda enerji infrastrukturunun qurulmas? v? regionun enerji potensial?ndan mümkün q?d?r s?m?r?li istifad?dir. H?min v?zif?l?rin icras? üçün, ilk növb?d?n enerji infrastrukturuna d?ymi? ziyan qiym?tl?ndirilir. Art?q “Az?ri??q” Aç?q S?hmdar C?miyy?ti t?rfind?n ?traf rayonlarda z?d?l?nmi? energetika obyektl?ri b?rpa edilib, Füzuli rayonunda, C?bray?l ??h?rind? v? Hadrut q?s?b?sind? h?yati vacib obyektl?r, C?bray?l rayonunda s?rh?d zastavalar? elektrik enerjisi il? t?min olunub. Bununla yana??, paylay?c? elektrik ??b?k?l?rinin yaradılması? da ba?l? t?dbirl?r davamı etdirilir. “Az?renerji” ASC-nin t?dbirl?n plan?na s?sas?n may?ay?nad?k Füzuli rayonundakı “?ükürb?yli” yar?mstansiyas? yenid?n qurulacaqdır. Bu m?qs?dl? yüks?k g?rginlikli ?lav? x?tt? ç?kilir, h?mçinin yar?mstansiyan?n gücü qaldırılır.

C?nab Prezident, ?u?a ??h?rin?, Siz qeyd etdiyiniz kimi, 75 kilometr m?saf?d? 110 kilovoltluq 2 dövr?li elektrik verilişi x?ttinin tikintisi h?yata keçirilir. Növb?ti m?rh?l?d? is? Füzuli, C?bray?l, Z?ngilan, Qubadlı, Laç?n, ?u?a, A?dam v? v? K?lb?c?r rayonlarında ümumilikd? 308 kilometr elektrik verilişi x?ttinin ç?kilm?si v? yeni yar?mstansiyalar?n tikilm?si il? 110 kilovoltluq ??b?k? yaradılacaqdır. Bu ?razil?rin t?bii qazla t?minat? il? ba?l? haz?rlanm?? proqramda SOCAR t?rfind?n müxt?lif diametrl?rd? 416 kilometr magistral qaz x?ttinin ç?kilm?si d? t?klif olunur.

Möht?r?m c?nab Prezident, Sizin tap??r??n?za s?sas?n ?n qabaqc?l beyn?lxalq t?crüb? n?z?r? al?nmaqla, Q?qaraba? regionunda b?rpaolunan enerji m?nb?l?rind?n istifad?, enerji s?m?r?liliyi, ekoloji t?miz texnologiyalar, o cüml? cüml?d?n n?qliyyat vasit?l?rinin t?tbiq? v? dig?r m?s?l?l?ri ?hat?ed?c?k ya??l zona yaxud ya??l m?kan konsepsiyas?n?n haz?rlanmas?na ba?lanlıqdır. Bu istiqam?td? Beyn?lxalq B?rpaolunan Enerji Agentliyi il? müzakir?l?r aparılmaqdadır. ?lkin qiym?tl?ndirm?l?r? gör?, bu ?razil?rd? 4000 meqavatdan çox Gün??, 500 meqavatad?k kül?k

enerjisi potensial? vard?r. Kiçik su elektrik stansiyalar?n?n inventarla?d?r?lmas? i?in? ba?lan?l?b. ?lkin m?lumatlara gör?, bu stansiyalar?n say? 30-a yax?nd?r, lakin ?ks?riyy?ti yarars?z hala sal?n?b. Üç stansiyada art?q b?rpa i?l?rin? ba?lan?l?b. Ya??l enerji layih?l?rin? xarici investorlar?n c?lb edilm?si üz?rind? i? apar?l?r. C?nab Prezident, Siz qeyd etdiyiniz kimi, C?bray?l rayonu ?razisind?ki “Xudaf?rin” v? “Q?z qalas?” su elektrik stansiyalar?n?n tikintisinin ba?a çatd?r?lmas? bu ?razil?rin enerji t?minat?na öz töhf?sini ver?c?k.

Energetika sah?sinin öt?n ild?ki f?aliyy?ti il? ba?l? da q?sa m?lumat verm?k ist?rdim. C?nab Prezident, giri? nitqinizd? d? qeyd etdiyiniz kimi, OPEC+ m?hdudiyy?tl?ri ç?rçiv?sind? neft hasilat?m?z keç?n il 8,2 faiz azal?b. Amma, eyni zamanda, qaz hasilat? art?b v? xüsusil? d? qaz ixrac? 16,9 faiz artaraq 13,8 milyard kubmetr t??kil edib. Bu art?m?n ?sas s?b?bi C?nub Qaz D?hlizi olub. Siz qeyd etdiyiniz kimi, 2020-ci il dekabr?n 31-d?n ilk d?f? TAP vasit?sil? k?kommersiya qaz?n?n Avropaya n?qlin? ba?lan?l?b. Bu, bir daha göst?rdi ki, möht?r m?c?nab Prezident, Sizin ir?li s?sürdüyünüz bütün t??bbüsl?r ?zml?reall??a çevrilir. Haz?rda, y?ni, bu gün üçün ?taliyaya günd?lik 10,5 milyon kubmetr, Yunan?stana 2 milyon kubmetr, Bolqar?stana is? 1 milyon kubmetr qaz ixrac edilm?kd?dir.

Hesabat dövründ? elektrik enerjisinin ixrac? 1,15 milyard kilovat-saat olub. Elektrik enerjisi generasiya gücl?rinin yarad?lmas? v? b?rpa? sah?sind? d? i? davam edib. Bel? ki, müvafiq proqramlar ç?rçiv?sind?, ümumilikd? 131300 meqavatt? güc b?rpa olunub, 385 meqavatt?q “Qobu” elektrik stansiyas?n?n v? yar?mstansiyas?n?n tikintisi davam etdirilir. Yeni SCADA sistemi d? qurulmaqdad?r. Xarici investisiyalar?n c?lbi il? istehsal gücü 550 meqavata qd?r olan yeni istilik elektrik stansiyas?n?n tikintisi üz? müvafiq i?l?r görülür.

Qanunvericilik bazas?n?n t?kmill??dirilm?sini ç?rçiv?sind? dörd yeni qanun layih?si haz?rlan?b. Energetika sektorunun uzunmüdd?tli inkişaf strategiyas?n?n layih?si üz?rind? i? apar?l?r. C?nab Prezident, elektrik enerjisinin qoyulu? gücünd? b?rpaolunan enerjinin pay?n?n 30 faiz? çatd?r?lmas? il? ba?l? Sizin ir?li sürdüyünüz v?zif?nin icras? m?qsm?qs?dil? qeyd etdiyiniz kimi, C?südiyy?l?r?bistan?n?n “ACWA Power” ?irk?ti il? 240 meqavatt? kül?k elektrik stansiyas?n?n tikintisi üz? müqavil?l?r art?q imzalan?b. Xarici s?rmay?y? ?saslanan bu layih?ild? 200 milyon kubmetr qaza q?na?t olunmas?n? t?min ed?c?k. Növb?ti layih?, “Gün??” layih?si Birl??mi? ?r?b ?mirlikl?rinin “Masdar” ?irk?ti il? birlikd? bu il mart ay?n?n 1-d?k yekunla?d?r?lmal?d?r v? bu istiqam?td? d? i?l?r apar?l?r.

Diqq?tiniz? gör? t??kkür edir?m.

XXX

Dövl?timizin ba?ç?s? mü?avir?y? yekun vurdu.

Prezident ?lham ?liyevin yekun nitqi

- Bizim 2021-ci ild? i?l?rimiz çoxdur, h?m?n?n?vi i?l?n?hans?lar ki, dövl?t investisiya proqram?nda t?sbit olunub, eyni zamanda, azad edilm? ?razil?rd? görül?c?k i?l?r, m?n ?sas?n bu haqda sözümü dem?k ist?rdim. Ç?nk? bizim ?n?n?vi infrastruktur layih?l?rimiz dem?k olar ki, ba?a çatmaq üzr?dir. ?g?r azad edilm? torpaqlar? istisna ets?k, indi indi qazla?d?rma s?viyy?si 96 faiz? çat?bd?r. Elektrik enerjisi il? heç bir problem yoxdur, ?ksin?, m?n Davos Forumunun hesabat?n? Az?rbaycan xalq?n?n diqq?tini? çatd?rd?m, biz burada ikinci yerd?yik. Avtomobil yollar?n?n böyük hiss?si art?q in?a edilib, qalan layih?l?r d? plan üzr? gedir. D?mir yollar? x?tl?ri v? dig?r infrastruktur layih?l?ri, o c?cümld?n suvarma il? ba?l? layih?l?r plan üzr? gedir v? dem?k olar ki, ba?a çatmaq üzr?dir. Ona gör? bizim ?sas diqq?timiz azad edilm? torpaqlara olmal?d?r v? bu sah?d? ilkin infrastruktur layih?l?rinin icras? art?q ba?lam??d?r. Birinci layih? ?u?a ??h?rin? yol layih?sidir. Ç?nk? ?u?a ??h?rin? ?n?n?vi yollar haz?rda bizim üçün o qd?r d? m?qbul deyil. Düzdür, biz bu yollardan istifad? edirik. Ancaq biz bu yollardan Rusiyan?n sülhm?raml? qüvv?l?rinin mü?ayit?i il? istifad? edirik - h?m Laç?n d?hlizind?n, h?m d? Q?rm?z? Bazar ?razisind?n. G?l?c?kd? ?lb?tt? ki, biz bu yollardan da s?rb?st ??kild? istifad? ed?c?yik, o cümld?n A?dam-Xank?ndi-?u?a yolundan da istifad? ed?c?yik. Noyabr?n 10-da imzalanm?? B?yanatda göst?rilir ki, bütün kommunikasiyalar aç?lacaq v? bel?likl?, mü?yy?n müdd?td?n sonra bu

yollardan getmək də problemli olmayacaq. Ancaq bu gün ?u?a ??h?rin? getmək üçün yeni yol çəkilişi mütləq lazımdır v? biz bu sahədə i?lir? artıq start vermişik. O çox çətin layihədir, relyef də çox çətin v? xüsusilə indi hava şəraiti də imkan vermir. Ancaq ?hm?db?yli-Alxanlı-Füzuli-?u?a yolu in?a olunur v? hesab edirik ki, nəzərdə tutulmuş qrafikdən daha tez bir zamanda in?a ediləcək.

Digər vacib layihəy? də artıq start verilib. Bu, To?analı - Kəlbəc?r yoludur, bu da çox çətin relyefdən keçən bir yoldur. Bəzi yerlərdə yüksəklik 3500 metr oldu?una görə q?? aylarında bu yoldan istifadə etmək çox çətin v? Ona görə tütünel?rin tikintisi nəzərdə tutulur, müvafiq göstərişlər verilib v? bu layihə də indi icra edilir. Eyni zamanda göstəriş verilib ki, Horadizdən Zəngilana, oradan Qubadlıya v? oradan da Laçın rayonuna qədər yol çəkilsin v? hazırılıq işləri gedir. Onu da ?lav? etməkliy?m ki, To?analıdan Kəlbəc?r çəkiliş?k yol Laçın rayonuna da davam etdiriləcək. Beləliklə biz ikibiz i?kidir?fdən, h?m ?imaldan, h?m cənubdan Laçın v? Kəlbəc?r rayonlarına yol-nəqliyyat infrastrukturunu yaradacağıq. Eyni zamanda, m?nim göstərişimlə Laçın v? ya Kəlbəc?r rayonlarında nə?razisində müasir beynəlxalq hava liman?nə tikilməsi üçün yer axtarılır. Düzdür, orada relyef çox çətin v? demək olar ki, ?razil?rin mütləq ?ks?riyy?ti da?lıq ?razil?rdir. Orada düz yer tapmaq çətin v? amma indi ara?dırmalar gedir, ümid edirik ki, yaxın g?lgil?c?kd?m?n? m?lumat verəcəkdir. Beləliklə, ya Laçın, ya da Kəlbəc?r rayonunda yeni beynəlxalq hava liman? tikiləcək?k. Füzuli ??h?rində isə, beynəlxalq hava liman?nə tikintisinə artıq az vaxt qalır. Göstəriş verilib, yaxın g?lgil?c?kd?artıq in?aata başlanacaq v? bu il Füzuli ??h?rində, - ??h?rdən indiki s?r-?lam?t qalmayacaq, - yaxud da ki, co ?razid? beynəlxalq aeroport fəaliyyətə başlayacaq. Bu, h?m Qarabağ bölgəsinin i?ki?af? üçün lazımdır, çünki bütün növ t?yyarıl?rən?biləcək? h?m Füzulidə, h?m Kəlbəc?r-Laçın zonasında. Eyni zamanda, ?u?aya g?lmək istəyən xarici qonaqlar rahat Füzuliyə enib, oradan avtomobillə ?u?aya gedəcəklər. Aeroportun tikintisi il? paralel olaraq artıq Füzuliyə ??h?rində, beynəlxalq uçuşlar?n t?kili il? başlanılacaq. ara?dırmalara aparılmalıdır. Beynəlxalq aeroport beynəlxalq uçuşlar t?kil etmək üçün növbədə, bizim avia?irkətimiz "AZAL" bu məsələ il? başlanılmalıdır?sin ki, aeroport açıldıqdan sonra dərhal bizim qonşu ölkələrin bəziləri il? hava nəqliyyat təmin edilsin.

Hesab edirik ki, iki beynəlxalq aeroport Qarabağ zonasında bərpə etmək, yüklərin daşıması, turizmin inkişafı üçün bizə kömək göstərəcəkdir. Eyni zamanda, insanlar oraya qayıdandan sonra onları rahatlıq üçün də bunun böyük ?həmiyyətli olacağını düşünürük.

Elektrik enerjisi il? başlanılan planlar təsdiq olunub. Bir daha demək istəyirəm, - indi nazir də məlumat verib, - h?m ?nə?vi, h?m bərpə olunan enerji növləri orada geniş vüsət alacaq v? enerji sistemi bizim ümumi enerji sistemimizə tam inteqrasiya ediləcəkdir.

Dəmir yolları il? başlanılan göstəriş verildi, hazırılıqlar işləri gedir. Horadiz-Füzuli v? ondan sonra Füzuli-?u?a dəmir yolunun tikintisi də nəzərdə tutulur. Gərək bunun icra cədvəli təsdiq edilsin. ?u?aya vətəndaşlar qayıdandan sonra, ?lbəttə ki, bu yol istismara verəcəkdir. Amma h?r halda indi layihələndirmə işləri gedir, maliyyə v?saiti də ayrılmalıdır. ?u?aya rahat gediş-gəlişi təmin etmək üçün mütləq dəmir yolu da çəkiləcəkdir. Bu il bu layihəy? start verəcəkdir.

Eyni zamanda, Horadiz-Ağb?ndə dəmir yolu da, - Ağb?ndə Zəngilan rayonunda Ermənistan sərhədinə yaxın olan qəsəbədir, - yenidən tikiləcəkdir. Çünki mənfur düşmənin bu yolu da?d?b?v? tamamilə s?radan çəxər?b. Naxçevan d?hlizini açmaq üçün bu yol xüsusi ?həmiyyətli daşıyıcıdır. Hazırda Naxçevan d?hlizinin açılması üçün konkret işlər gedir. Mənin hadisələri qabaqlamaq istəmirəm, amma bu d?hlizin açılması noyabrın 10-da imzalanmış Bəyanatda öz ?ksini tapır. Ona görə, bu, mütləq açılacaq v? bölgəyə yeni imkanlar gətirəcəkdir. Bu yoldan h?m Azərbaycan, h?m Türkiyə, h?m Rusiya, h?m Ermənistan, h?m də ?ran istifadə edə bilər. Bu yol g?lgil?c?kdə çox təfərrüfatlı v? kəndəliq üçün xüsusi ?həmiyyətli malikdir. Biz öz ?razimizdə Horadiz-Ağb?ndə dəmir yolunun tikintisinə başlayacağıq. Bununla paralel olaraq, Naxçevan Muxtar Respublikasında dəmir yolunun bərpası v? müasirləşdirilməsi istiqamətində işlər aparılacaq. Nəzər? alsaq ki, Ermənistan dəmir yolları Rusiya dəmir yollarından mülkiyyətindədir, bizim tərəfmüqabilimiz ?lbəttə, Rusiyadır. Çünki Ermənistan dövlətinin Mehri dəmir yolu layihəsi heç bir aidiyyətə yoxdur. Biz bu məsələni Rusiya ilə müzakirə edirik. Çünki Rusiya dəmir yolları Ermənistan dəmir yollarından sahibidir. İkinci müzakirələri müsbətdir. Hələlik bu qədər. G?lgil?c?k hadisələr haqqında məlumat verəcəkdir.

Azad edilməmiş torpaqlarda kənd təsərrüfatının məhsuldarlıq?nə artırılası üçün suvarma işləri sürətlə getməlidir. Bu barədə artıq danışıqların müasir suvarma sistemi t?kil edilməlidir. Nəzər? alsaq ki, su mənbələri də kifayət qədər çoxdur.

Enerji təchizatı il? başlanılan artıq burada məruzə edildi, bütün göstərişlər verildi. Qarabağ bölgəsi ya?? enerji zonası kimi dünya üçün bir nümunə olacaq.

Sərhədlərin qurulması istiqamətində t?xir?salınmaz işlər aparılmalıdır. Çünki bizim Ermənistanla 100

1 kilometr?l? s?rh?dimiz yaran?b.Y?ni,art?q bu s?rh?d bizim n?zar?timiz? keçib.Orada bütün s?rh?d infrastrukturu t??kil edilm?lidir.Dövl?t S?rh?d Xidm?tin? müvafiq göst?ri?l?r verilib.Haz?rda Dövl?t S?rh?d Xidm?ti Z?ngilan-Qubadl? s?rh?dinin mühafiz?si il? m???uldur.K?lb?c?r-Laç?n istiqam?tind? Müdafi? Nazirliyinin qo?unlar? xidm?t göst?ri?l?r.G?l?c?kd? bu m?s?l?y? d? bax?lacaq.H?r halda s?rh?din mühafiz?si xüsusi ?h?miyy?t da??y?r.Çünki Erm?nistanda rerevan?ist qüvv?l?r var v?biz onlar?n b?yanatlar?n? diqq?tsiz qoya bilm?rik.Amma h?r k?s bilm?lidir ki, ?g?n bizim s?rh?dimiz pozularsa, onu pozan c?zaland?r?lacaq v? bel? t?xribatlar bu qüvv?l?r? çox baha ba?a g?l?c?k.

Eyni zamanda, Az?rbaycan Respublikas? ?ran ?slam Respublikas? il? öz s?rh?dini tamamil? b?rpa edib. 132 kilometr uzunlu?u olan yeni s?rh?d yaran?b.M?n Xudaf?rin körpüsün? ged?rk?n bildirm?dim ki bu s?rh?d dostluq s?rh?didir.H?qiq?t?n bel?dir.Amma s?rh?d s?rh?ddir v? s?rh?d infrastrukturu mütl?q yarad?lmal?d?r.Bu m?s?l?l?r üçün d? v?sait ayr?lmal?d?r.

??h?rsalma qaydalar?n?n t?bqi edilm?si il? ba?l?art?q bütün göst?ri?l?r verildi.Azad edilm? ?razil?r? biz bundan sonra da xarici nümay?nd?l?ri, jurnalistl?ri, diplomatik korpus nümay?nd?l?rini, Az?rbaycana s?f?r ed?n nümay?nd? hey?t?rini d?v?t etm?liyik.Misal üçün bu ay ICESCO-nun nümay?nd? hey?tinin s?f?ri gözl?nilir.Yax?? olarlard? ki, nümay?nd? hey?tinin b?zi üzvl?ri azad edilm? ?razil?r? getsin?r, erm?nil?rin, Erm?nistana r?hb?rliyinin da??td??? m?scidl?r? d? ba? ç?ksin?r, o m?scidl?rin qal?qlar?na da baxs?nlar v? bütün dünya müs?lmanlar?na bu bar?d? daha dol?un m?lumat versin?r.N?inki dünya müs?lmanlar?na, bütün dünyaya ki, bizim tarixi, dini abid?l?rimiz dü?m?n t?r?find?n nec? da??d?l?b.

?lb?t? ki, Qaraba? bölg?sinin çox z?ngin turizm potensial? vard?r.Ona gör? indid?n turizm mar?rutlar? i?l?nib haz?rlanmal?d?r ki, art?q h?yat bu bölg?y? qay?dandan sonra vaxt itirm?d?n turizm sektoru da inki?af etsin. ?ndid?n beyrbeyn?lxalq turizm s?rgil?rind?n pandemiyadan sonra bu s?rgil?r b?rpa edil?c?k.Qaraba? bölg?sinin turizm potensial?, turizm mar?rutlar?, tarixi abid?l?ri göst?rilmi?lidir ki, biz bu bölg?ni do?rudan da dünya üçün çox c?lbedici bölg? kimi t?qdim ed?k.N?z?r? alsaq ki, Qaraba? bölg?sinin çox z?ngin, füsunkar, t?krar olunmaz t?bi?i v? tarixi abid?l?ri var, ?min?m, Az?rbaycan?n ?sas turizm zonas?n?n birin? çevril?c?k.

Bir sözl?, bizim planlar?m?z böyükdür.Müharib? c?mi iki aya yax?nd?r ki, ba?a çat?b.Amma görün, n? q?d?r böyük i?l?r görölüb.B?rpa i?l?ri art?q ba?lan?b v? bu, onu göst?rir ki, bizim sözüml? ?m?limiz aras?nda bu d?f? d? h?ç bir f?rq yoxdur.Biz demi?dik ki, torpaqlar i??aldan azad olunandan sonra bu torpaqlar tezlikl? b?rpa ed?c?yik.M?n M?n bu yax?nlarda demi?dim ki, biz Qaraba? bölg?sind? c?nn?t yarıdaça??q v? sözümd? dururam.Bizim ham?m?zdan as?l?d?r ki, bu sözl?r yerin? yetirilsin.

○ Ona gör? 2021-ci il bu bax?mdan çox i?lam?tdar olmal?d?r.M?hz 2021-ci ild? Az?rbaycan xalq? v? bütün dünya gör?c?k ki, bizim niyy?timiz h?yatda öz ?ksini tap?r, bizim planlar?m?z h?yatda gerç?kl?ir.

?l ?l ba?lay?b, bizim ham?m?z u?urlar, Az?rbaycan xalq?na cansa?l??? xo?b?xtlik arzulay?ram.Keçmi? köçkün?r? tezlikl? öz do?ma torpaqlar?na qay?tma?? arzulay?ram.H?r halda Az?rbaycan dövl?ti ?lind?n g?l?ni ed?c?k ki, bu gün daha da yax?nla?s?n.Vahid Az?rbaycan dövl?ti bundan sonra u?urla, inamla inki?af ed?c?kdir.Sa? olun.